Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 24 август
ЧОРШАНБА
№ 192 (4.388).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»ГА ЁЗАДИЛАР

ПУДРАТ — БОШ ЙЎЛ, ЯГОНА ЙЎЛ

ХАЗИНАНИ ЭНДИ ТОПДИК

Ўтган йили пахта тайёрлаш планини бажаролмай доғда қолдик. Баъзилар буни табиат инжиқлигидан деса, қолганлар бошқа сабабларни кўрсатишди. Қисман шундайдир. Лекин яна бир боис борки, мен шунга тўхталмоқчиман. Бу — пахтакорнинг ерга бўлган муносабати. Менимча, замин билан тил топишолмаган деҳқон қолоқликка турли баҳоналарни кўрсатади. Аслида ана шу нарсага етарли эътибор берилмаётир. Деҳқончиликнинг синалган усули — алмашлаб экиш қоғозларда кўчиб юрди, бироқ аслида тескари иш қилинди. Бултур план бажарилмаганлигига шу ҳам таъсир кўрсатди.

Жорий йилда совхозимиз бўйича тўлиқ пудрат жорий қилинди. Натижада кўкламданоқ майдонларга белгиланган экинлар экилди. Бўлимимизда 1.176 гектарнинг 820 гектарида чигит, қолганига алмашлаб экиш схемасига мувофиқ бошоқли ва озуқа экинлари уруғи қадалди. Илгари ўнта бригадага қарашли бўлган пахта майдонлари 193 та пудратчи оилага бўлиб берилди. Иш илғор усулда йўлга қўйилгани туфайли ишчилар меҳнатга муносабатни тубдан ўзгартирдилар, яъни унга муҳим ҳаётий эҳтиёж сифатида ёндаша бошладилар.

Натижа яхши бўлаяпти. Барча карталарда ғўза юқори агротехника қоидалари асосида парвариш қилинаяпти. Ҳозиргача амалга оширилган ишлар чакки эмас. Суғориш, озиқлантириш, қатор ораларига ишлов бериш ўз вақтида ўтказилди. Пудратчилар моддий ресурсларни тежаб-тергаб ишлатдилар. Ҳозир парвариш бўшаштирилмаган ҳолда йиғим-теримга пухта тайёргарлик кўрилмоқда. Бу борада Одилжон Нурматов, Турдиали Эрназаров, Эсон Маматқулов, Ойпўлат Отабоева, Сора Тойлоқова, Расул Режапов бошлиқ пудратчи коллективлар бошқаларга ўрнак бўлишаётир.

Беш йилликнинг учинчи йилида ҳар гектар ердан 31,3 центнердан хирмон кўтариб, она-Ватан хазинасига 2.562 тонна сифатли оқ олтин ҳадя этиш—бўлимимиз меҳнат аҳлининг эзгу нияти. Шунингдек, кўплаб бошқа турдаги маҳсулотлар етиштиришимиз керак. Белгиланган планларни бажаришда пудрат усули қўл келишига ишончимиз комил. Чунки бу усулни, чинакам хазинани энди топдик.

А. ҚУЛДОШЕВ,
Андижон районидаги Карл Маркс номли совхознинг бўлим бошқарувчиси.

Жомбой районидаги «Октябрь» колхози чорвадорлари ижара пудратига ўтиб ишлашаяпти. Бош зоотехник Тақсим Мусаев маъмурият билан шартнома имзолади. Энди чорвадорлар юқоридан кўрсатма келишини кутиб ўтирмайдилар, пировард натижани кўзлаб ишлайверадилар.

— Ижара пудрати айни муддао экан, — дейди бузоқбоқар Саодат Сувонова. — Қарамоғимда 80 та бузоқ бор. Янгича усулда ишлашимиздан ҳамма манфаатдор.

СУРАТДА: ижарачи коллектив аъзоси Саодат Сувонова.

Киров районидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозининг Ўзбекистон бўлимида оилавий пудрат яхши йўлга қўйилган. Худойберди Саломов хонадони аъзолари 14 гектар ердаги ғўзани машина теримига мослаб ўстиришди. Улар ҳар гектар майдондан 35 центнердан оқ олтин олишмоқчи.

Б. АЛИМОВ фотоси.

ПИРОВАРД НАТИЖАНИ КЎЗЛАБ

Ҳозир ҳамма ерда оила, звено, бригада пудрати сингари ижара пудрати ҳам кенг оммалашмоқда. Бинобарин, ижарачиларнинг ишларидан ибрат олса арзийди. Улар пировард натижани кўзлаб, унумли меҳнат қилмоқдалар. Буни Москва районидаги Навоий номли колхоз мисолида ҳам кўриш мумкин.

Колхозда 16 гектар токзор бор. Бу йил ҳар гектаридан 81 центнердан, жами 130 тонна узум етиштирилиши керак. Колхоз правлениеси 18 киши билан шартнома тузиб, ана шу токзорни ижарачиларга ўтказиб берган, 5 гектар ердаги олмазор эса 3 ижарачи ихтиёрида. Ҳар гектар ердан 90 центнердан олма етиштиришни кўзлаган пудратчилар парваришни маромида олиб бормоқдалар.

Баҳодир Ҳожиматов 1,6 гектар токзорни ижара асосида қабул қилиб олган. У 17 тонна узум етиштириш ҳақида шартномага қўл қўйди. Мадамин Мамажонов, Расулжон Қаҳҳоров, Абдукарим Абдураҳимов, Эргашбой Тўраев каби боғбонлар ҳам ижара асосида ҳосил етиштириш учун тиним билмай ишлаяптилар.

Колхозда қорамолларни боқиб семиртириш ҳам ижара пудрати асосида олиб борилмоқда. 150—180 килограмм атрофидаги қорамоллардан 41 боши пудратчиларга шартнома бўйича берилди. Улар бу новвосларни вазни 400 килограммдан ортгандан сўнг гўштга топширишлари керак. Шунда пудратчи семиртирилган ҳар килограмм гўшт учун колхоздан 2 сўм 40 тийиндан ҳақ олади. Ижарачи пудратчилар қорамолларни бўрдоқига боқиб семиртиришлари учун колхоз уларни ем-хашак билан таъминламоқда. Абдукарим Сойипов колхоздан 3 бош қорамол олди. Уларнинг тирик вазни 470 килограмм эди. А. Сойипов бу қорамолларни 1.200 килограммга етказиб гўштга топшириши керак. Бунинг учун у колхоздан сомон, қуруқ беда, ем олиши мумкин. Ем-хашак нархи колхоз баҳосида. Бир килограмм сомон ёки беда 5 тийин, ем эса 10 тийин. Ҳозир хўжалик ем ўрнига пудратчига 6 килограммдан кўк беда бермоқда. Агар пудратчи қорамолларни кўрсатилган вазнга етказа олмаса, у ҳолда жарима тўлайди. Буларнинг ҳаммаси колхоз правлениеси билан ижарачи ўртасида тузилган шартномада аниқ кўрсатилган.

А. Сойиповнинг хонадони ҳар молни 400 килограммга етказиб гўштга топширди, колхоздан белгиланган ем-хашакни ҳам олди, дейлик. У 3 бош қорамолни семиртириш ҳисобига 1.752 сўм ишлайди. Шундан 183 сўми олган ем-хашаги учун чегириб қолинади. Демак пудратчи 1.569 сўм олади. Мана, ижара пудратининг афзалликлари.

Ҳозир пахтачиликда 3 та, бедачиликда 18 та, маккажўхоричиликда 15 та, дончиликда 2 та, қўйчиликда 4 та, чўчқачилик ва қорамолчиликда биттадан оила, звено пудратчилари ишламоқдалар.

Ж. ҚОРАБОЕВ.

ЯНГИ УСУЛ БЕРГАН МУСТАҚИЛЛИК

Ғиждувон районидаги «Жилвон-2» совхози шу йил бошидан бери тўла хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатини ўзи қоплаш шароитида ишламоқда. Мана саккиз ойдан буён хўжалик давлатдан пул олмай ўз маблағи ҳисобига иш юритмоқда. 1987 йил 60 минг сўм фойда билан якунланганди. Хўш, мустақил ишлашнинг омиллари нимада?

Таъкидлаш керак, совхозда пудрат дастлаб бундан икки йил муқаддам жорий этилганди. Тўғриси, ўшанда кутилган самарани бермади. Лекин бултур янгича ишлаш афзалликлари барчага маъқул бўлди. Иккита пудратчи звено юқори натижаларга эришди. Чунончи, Сиддиқ Нашвандов бошлиқ оилавий звено совхоз билан тузилган шартномага кўра 34 тонна сабзавот, 45 тонна полиз маҳсулотлари етказиб бериши керак эди. Ҳақиқатда тегишли равишда 37,5 ва 78 тоннадан ташкил этди. Бундан 20.147 сўм ёки белгиланганидан салкам 3,5 минг сўм кўп даромад олинди. Бунинг ярмидан зиёди пудратчиларга тегди.

Бу йил хўжаликда 13 та оилавий звено илғор усулда ишлаяпти. Учтаси сабзавот ва полизчиликда, иккитаси пахтачиликда, қолганлари чорвачиликда фаолият кўрсатмоқда. Айни пайтда уларнинг ҳаммасида иш кўнгилдагидек олиб борилмоқда. Аҳрор Тиловов, Исроил Тошев оилалари ғўзани агротехника қоидалари асосида ўстиришаётган бўлса, Нурбой Элов, Ҳаким Давлатов, Жонпўлат Нуров оилалари узумдан баракали ҳосил етиштирдилар. Маннон Рустамов, Расул Рустамов бошлиқ пудратчилар эса гўшт ва сут етиштиришни ўтган йилгига нисбатан икки ҳисса кўпайтириш ниятида астойдил меҳнат қилмоқдалар.

— Пудрат ўз афзалликларини ҳозирдан барчага намоён этди, — дейди совхоз директори С. Муқимов. — Масалан, чорвачиликда ишлаётган пудратчи оилавий звенолар йилнинг биринчи ярмида бултургига қараганда икки баравар кўп маҳсулот ишлаб чиқардилар. Бошқа соҳаларда ҳам қувончли кўрсаткичлар қайд этилмоқда.

Қизилқум бағрида ташкил қилинган мазкур хўжалик яқин-яқингача қолоқлар сафида келарди. Иш илғор усулда йўлга қўйилди-ю аҳвол ўнглана бошлади. Бултур ижобий якунланди. Эндиликда совхоз экономикасини мустаҳкамлаш тадбирлари кўрилмоқда. Меҳнат аҳли бу йил 800 тонна узум, 10 тонна майиз тайёрлаш, кўплаб бошқа турдаги қишлоқ хўжалиги ва чорвачилик маҳсулотлари топшириш мажбуриятини олган. Йилнинг олти ойи аксарият соҳаларда муваффақиятли якунланди. Бир сўз билан айтганда, эришилган ва эришилаётган ютуқларда пудрат катта роль ўйнамоқда.

О. ЖУРАЕВ.

Тойир Маҳкамов ва унинг оиласи Тошкент область Калинин районидаги Куйбишев номли колхозда ҳурмат-эътибор қозонган. Хонадон бошлиғи фарзандлари Муҳтарам, Ҳусниддин, Худойназар, Фаридахон билан карам, помидор экиб, юқори ҳосил олмоқдалар. Оилавий пудрат ҳосияти туфайли уларнинг даромади улгуржи бўлаяпти.

СУРАТДА: Тойир Маҳкамов оила аъзолари даврасида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотолари.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

КПСС Марказий Комитети СССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисидаги масала юзасидан қарор қабул қилди. Қарорда мамлакатдаги мавжуд СССР давлат мукофотлари системаси хўжалик, социал, маданий қурилишдаги, социалистик Ватанни ҳимоя қилишдаги алоҳида ютуқлари учун ҳамда давлат ва жамоат олдидаги бошқа хизматлари учун меҳнаткашларни маънавий рағбатлантиришнинг муҳим воситаси бўлиб хизмат қилаётганлиги таъкидланади. СССР орден ва медаллари билан тақдирланган, СССР фахрий унвонларига сазовор бўлган юз минглаб кишилар меҳнат жасорати, фидокорлик ва гражданлик бурчига садоқатнинг, Ватан манфаатлари йўлида хизмат қилишнинг намунасидир.

Шу билан бирга СССР давлат мукофотлари билан тақдирлашнинг таркиб топган практикаси жамиятни демократиялаш жараёнига мос келмайди, гражданларнинг меҳнат ҳамда ижтимоий-сиёсий активлигини ривожлантиришни етарли даражада рағбатлантирмайди. Беш йиллик якунларига мувофиқ ва бошқа сабабларга кўра оммавий равишда мукофотлаш муносабати билан давлат мукофотининг обрўси тушиб кетди, орден ва медалларга тақдим этиш жараёни расмиятчиликка айлантириб юборилди. Кўпинча юқоридан берилган разнарядкадан фойдаланилди, меҳнат коллективларининг фикри етарли ҳисобга олинмади. Конкрет хизматлар учун эмас, балки юбилей муносабати билан тез-тез мукофотлар берилди. Жамоат ташкилотларининг, меҳнат коллективларининг, меҳнаткашларнинг марказий ва маҳаллий органларга мурожаатларида, матбуотда эълон қилинган мақолаларида ана шу камчиликлар ҳақли равишда кўрсатиб ўтилмоқда.

КПСС Марказий Комитети меҳнаткашларнинг СССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш практикасини жиддий равишда ўзгартиришга қаратилган таклифларини қўллаб-қувватлади. КПСС Марказий Комитети СССР Олий Совети Президиуми томонидан қабул қилинган СССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш тартибини такомиллаштириш чораларини маъқуллади.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область, округ, шаҳар, район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига давлат мукофотлари билан тақдирлашга тақдим этиш асосан меҳнат коллективларининг ташаббуси билан социал адолат принципларига мувофиқ равишда, жамоатчилик фикрига таяниб ошкора ўтказилишига эришиш таклиф қилинди. Бунда мукофотланувчиларга қатъий равишда яккама-якка ёндашишни таъминлаш, уларнинг шахсий хизматлари ва ютуқларини ҳар томонлама ҳисобга олиш лозим. Меҳнат коллективлари йиғилишларида ҳамда меҳнат коллективлари кенгашларининг мажлисларида ана шу масалаларнинг муҳокама қилиниши принципиал ва рўй-рост тус олиши, ноҳақ тақдим этиш ҳоллари, шошма-шошарлик ва кампаниячилик элементлари истисно қилиниши муҳимдир.

Давлат мукофотига ишлаб чиқаришда, фан, техника ва маданиятнинг турли соҳаларида, маориф, соғлиқни сақлаш, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида ғоят катта ютуқларга эришган, давлат ва жамоат фаолиятида ўзини фаол кўрсатган, Ватан топшириқларини бажариш, жамоат тартибини сақлаш чоғида мардлик ва жасорат кўрсатган, ўзининг бутун меҳнати билан одамларнинг ҳурмат ва эътиборини қозонган кишиларгина тақдим этилиши мумкин.

Белгиланган чораларнинг амалга оширилиши юксак унумли, ҳалол меҳнатни рағбатлантиришга, одамларнинг ташаббускорлиги ва ижодкорлигини ривожлантиришга, уларнинг умумхалқ ишига қўшадиган шахсий ҳиссаларини кўпайтиришга кўмаклашиши лозим.

Республикалар, ўлкалар, областлар, округлар, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг, шунингдек меҳнат коллективларининг шонли саналари нишонланадиган ҳолларда табриклаш, қутлаш, тақдирлашнинг хилма-хил формаларидан кенгроқ фойдаланиш, ҳурмат бажо келтиришнинг бошқа усулларидан фойдаланиш, бу ишга кенг жамоатчиликни, оммавий ахборот воситаларини жалб қилиш лозим.

Қарорда корхоналар, ташкилотлар, муассасалар раҳбарларини, партия, совет, комсомол ходимларини, жамоат ташкилотлари органларининг раҳбар ходимларини давлат мукофотлари билан тақдирлаш устидан, шунингдек Совет Иттифоқи Қаҳрамони ёки Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони беришга тавсия этиш, Ленин ордени ва Октябрь революцияси ордени билан мукофотлашга тақдим этиш устидан партия комитетлари контролини кучайтириш чоралари белгилаб берилди.

Партия, совет, хўжалик, касаба союз ва комсомол органларининг мукофотланганлар эришган ютуқлар ва уларнинг хизматларини пропаганда қилишни, уларнинг илғор тажрибасини оммалаштиришни яхшилаш ишларининг катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди.

СССР Олий Совети Президиумининг қарори

СССР ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ БИЛАН ТАҚДИРЛАШ ТАРТИБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет жамияти турмушининг ҳамма соҳаларини ҳар томонлама янгилаш шароитида қайта қуриш, мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш, жамиятнинг маънавий турмушини бойитиш, Ватаннинг мудофаа қобилиятини, унинг халқаро позицияларини мустаҳкамлаш ишига қўшган ғоят катта шахсий ҳиссаси учун совет кишиларини маънавий рағбатлантириш, бунда ўз меҳнат ва ижтимоий бурчини фидокорлик билан бажараётган гражданларнинг хизмати умумхалқ томонидан эътироф этилишининг ифодаси сифатида давлат мукофотларининг ролини ошириш катта аҳамиятга эга бўлади. Шу муносабат билан СССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш тартибини яхшилаш, бу мукофотларнинг нуфузини ошириш зарурати вужудга келмоқда. Давлат мукофотлари билан рағбатлантириш социал адолат принциплари, ошкоралик негизида, меҳнат коллективларининг фаол иштироки билан, чинакам демократия шароитида амалга оширилиши керак.

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. СССР давлат мукофотлари билан тақдирлашга ишлаб чиқариш, фан, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, маданият, фаолиятнинг бошқа соҳаларидаги айрим ходимлар, меҳнаткашлар группалари мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантириш ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишдаги конкрет юксак ютуқлари учун мукофотланувчиларнинг шахсий хизматларини ҳисобга олган ҳолда тақдим этилсин. Бундан буён оммавий тарзда, жумладан беш йиллик якунларига кўра мукофот берилмасин.

Ҳар бир меҳнат коллективи СССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш тўғрисида мустақил равишда илтимос қилиш ҳуқуқига эгадир.

СССР давлат мукофотларига тақдим этиш партия, совет, касаба союз, комсомол органларининг, бошқа жамоат ташкилотлари органларининг, министрликлар, давлат комитетлари, идораларнинг ташаббуси билан амалга оширилиши мумкин.

Мукофотлар учун номзодлар меҳнат коллективи йиғилишида ёки унинг кенгашида кўриб чиқилади, бу ҳақда мукофот варақасига ёзиб қўйилади. Мукофотлаш тўғрисидаги тавсиянома рад этилган тақдирда, бундай қарорнинг сабаблари меҳнат коллективига тегишли органлар томонидан тушунтириб берилади.

2. Мукофотлаш учун номзодларни танлаш чоғида мукофотнинг тақдирланувчи-

(Давоми 2-бетда).

В. П. НИКОНОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА БЎЛИШИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. П. Никонов Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турибди. Республикада бўлган чоғида у Фарғона, Самарқанд, Тошкент областларининг бир қанча колхозлари, совхозлари, агросаноат корхоналарида бўлди.

Республика меҳнаткашлари билан бўлган суҳбатлар чоғида коммунистлар, барча совет кишилари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси йўл-йўриқларини, партия Марказий Комитетининг 1988 йил июль пленуми қарорларини амалга оширишга ғайрат-шижоат билан, амалий тарзда киришганликлари таъкидланди. Бу йўл-йўриқ ва қарорларнинг бажарилиши одамларни фидокорлик билан, топширилган иш учун масъулиятни ҳис этиб ишлашга рағбатлантиришига эришиш лозим.

В. П. Никонов Қува районидаги «Коммунизм» ва Тошлоқ районидаги «Фарғона» колхозларининг пахта далаларида бўлди, Деҳқонлар билан суҳбатлашди, экинларнинг ривожи, йиғим-теримга тайёргарликнинг боришини сўраб суриштирди. Ҳосилни сақлаб қолишнинг биологик усулларини жорий этишга, пахта толасининг сифатини ошириш масалаларига алоҳида эътибор берилди. Тошлоқ районидаги «Ленинград» колхози марказий қўрғонида колхозчилар билан бўлган суҳбат чоғида область қишлоқларида уй-жой программасини амалга ошириш масалалари тилга олинди.

КПСС Марказий Комитети секретари Қувадаги анор етиштиришга ихтисослашган «Анор» совхози иши билан танишди, область марказидаги колхоз бозорига борди, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг нарх-навоси билан қизиқди.

В. П. Никонов Марғилон шойи комбинатига борди, ушбу корхона цехларида ишчилар билан суҳбатлашди.

КПСС Марказий Комитети секретари Каттақўрғон районидаги пудрат усулида ишлаётган чорвачилик комплексининг иши билан батафсил танишди. Механизация кенг жорий этилганлиги, мустаҳкам озуқа базаси вужудга келтирилганлиги туфайли мазкур корхонада гўштнинг таннархи арзонга тушмоқда, новвослар 545 килограммгача семиртирилганидан кейин сўйишга топширилмоқда.

В. П. Никонов комплекс меҳнаткашлари билан суҳбат вақтида меҳнатнинг янги прогрессив формалари, жумладан ижара пудратини жорий этиш масалалари, қишлоқларни социал-маиший жиҳатдан қайта қуриш, кооператив ҳаракатни ривожлантириш муаммолари билан қизиқди.

КПСС Марказий Комитети секретари Оқдарё районидаги «Оқдарё» совхози ва Иштихон районидаги Энгельс номли колхозда бўлди, коллектив пудрат усулида ишлаётган звенолар иши билан, пахта етиштиришни ташкил этиш, хўжаликлар экономикасини ривожлантириш билан танишди. Ўзбекистон агросаноат комплексида яратилган ишлаб чиқариш потенциалидан олинаётган самарани ошириш зарурлиги таъкидланди.

В. П. Никонов Тошкент областидаги «Пахта» совхозида ғўза чаноқларидан пектин ишлаб чиқарадиган линия билан танишди. Ўрта Осиё регионы шароитида маккажўхори етиштириш жаҳон тажрибасидан фойдаланишга эътибор қаратилди. Тошкент районидаги К. Маркс номли колхозда у совитиш камераси билан жиҳозланган ва икки минг тонна маҳсулот сақлашга мўлжалланган сабзавот-мева омборини, хўжалик эҳтиёжлари учун сув иситиб берадиган гелеоқурилмани кўздан кечирди, колхозчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари билан қизиқди.

В. П. Никоновнинг республика бўйлаб сафари чоғида унга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ғ. Ҳ. Қодиров ҳамроҳ бўлдилар.

(ЎзТАГ).

Суратда: В. П. Никонов Фарғона шаҳри меҳнаткашлари билан суҳбатлашмоқда.

Б. ЮСУПОВ фотоси, (ЎзТАГ).

СССР ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ БИЛАН ТАҚДИРЛАШ ТАРТИБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

нинг ҳақиқий хизматларига мос келиши принципига амал қилинсин. Белгилаб қўйилсинки, меҳнатдаги хизматлари учун Ленин ордени ва Октябрь революцияси ордени билан мукофотлашга одатда илгари бошқа орден билан тақдирланган кишиларгина тақдим этилиши мумкин. Ленин ордени билан мукофотлашга иккинчи марта тақдим этишга йўл қўйилмайди, ўрнак кўрсатган кишилар Совет Иттифоқи Қаҳрамони ёки Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони билан тақдирланган ҳоллар бундан мустасно. Октябрь революцияси ордени билан мукофотлашга ҳам такрорий тақдим этилмайди. Даражаси бўлган орден ва медаллардан ташқари бошқа бир номдаги орденлар ва медаллар билан мукофотлашга камдан-кам ҳоллардагина йўл қўйилади. Орден ёки медалга навбатдаги тақдим қоида сифатида СССР давлат мукофоти билан олдинги тақдирлашдан кейин камида беш йил ўтгач мумкин бўлади. СССР гражданлари гражданлик ва ҳарбий бурчини бажариш чоғида кўрсатган мардлиги ва жасорати учун олдин қачон мукофотланганидан қатъий назар навбатдаги мукофотга тақдим этилиши мумкин.

Совет гражданлари меҳнат фаолияти даврида уларнинг юбилейлари муносабати билан СССР давлат мукофотлари билан тақдирланмайдилар.

3. Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари ва Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари тегишли «Олтин Юлдуз» медали ҳамда «Ўроқ ва Болға» олтин медали билан такрорий равишда мукофотланмайдилар. Айни бир вақтда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ҳам бўлган Совет Иттифоқи Қаҳрамонларига давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг илтимосномасига мувофиқ, уларнинг бронза бюстлари ўрнатилиши мумкин. Қаҳрамонлар ҳаётлиги чоғида бронза бюстлари ўрнатилмайди.

4. «Ҳурмат белгиси» ордени бундан буён Ҳурмат ордени деб юритилсин.

Одамларнинг ҳаётини сақлаб қолиш, жамоат тартибини ва социалистик мулкни қўриқлаш чоғида, жиноятчиликка, табиий офатларга қарши курашда ва бошқа фавқулодда вазиятларда мардлик ва жасорат кўрсатган гражданларни мукофотлаш учун «Шахсан мардлик кўрсатганлик учун» ордени таъсис этилсин. СССР Ички ишлар министрлиги, СССР Юстиция министрлиги бошқа манфаатдор ташкилотлар иштирокида бир ой ичида «Шахсан мардлик кўрсатганлик учун» ордени статути ва унинг тасвири лойиҳасини ишлаб чиқсин ва тақдим этсин.

5. Меҳнат фаолияти соҳасида етакчи касб ходимларининг жуда катта ютуқлари ва юксак маҳоратини рағбатлантириш мақсадида қуйидаги СССР фахрий унвонлари бўлиши мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин:

«СССР халқ ўқитувчиси»,
«СССР халқ врачи»,
«СССР халқ артисти»,
«СССР халқ рассоми»,
«СССР халқ архитектори»,
«СССР космонавт-учувчиси»,
«СССРда хизмат кўрсатган саноат ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган қурувчи»,
«СССРда хизмат кўрсатган транспорт ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган алоқа ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган ихтирочи»,
«СССРда хизмат кўрсатган синовчи-учувчи»,
«СССРда хизмат кўрсатган синовчи-штурман»,
«СССР Қуролли Кучларининг хизмат кўрсатган мутахассиси».

СССР Юстиция министрлиги манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда 1988 йил 1 октябрга қадар СССР Олий Совети Президиумига «СССРда хизмат кўрсатган саноат ходими», «СССРда хизмат кўрсатган қурувчи», «СССРда хизмат кўрсатган транспорт ходими», «СССРда хизмат кўрсатган алоқа ходими», «СССР Қуролли Кучларининг хизмат кўрсатган мутахассиси» фахрий унвонлари тўғрисидаги низом лойиҳаларини, 1989 йил 1 январга қадар СССР давлат мукофотлари тўғрисидаги қонунларни мазкур қарорга мувофиқлаштириш ҳамда СССР орденлари статутлари, СССР медаллари ва фахрий унвонлари низомларига ўзгартиш киритиш тўғрисидаги таклифларни тақдим этсин, бунда мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш, ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларини қайта қуриш, мукофотларга тавсия қилиш жараёнини янада демократиялаш вазифаларини ҳисобга олиб, мукофотлаш асосларини аниқлаш кўзда тутилсин.

СССР Юстиция министрлигига, СССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетига, СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига, СССР Халқ таълими давлат комитетига, СССР Фанлар академиясига, совет хотин-қизлари комитетига бошқа манфаатдор министрликлар ва идоралар билан биргаликда кўп болалик оналарни мукофотлаш уларнинг болаларини тарбиялаш ва оилани мустаҳкамлашдаги иштирокини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилиши лозимлигини кўзда тутиб, 1989 йил 1 январга қадар кўп болалик учун СССР давлат мукофотлари билан маънавий рағбатлантиришни такомиллаштиришга доир тадбирларни ишлаб чиқиш ва тақдим этиш топширилди.

6. Меҳнаткашларни СССР давлат мукофотлари билан тақдирлашга тавсияномалар:

Умумиттифоқ ва иттифоқреспублика министрликлари, давлат комитетлари, СССР идоралари системасига кирувчи корхоналар, бирлашмалар, муассасалар, ташкилотлар ходимларига — тегишли касаба союз Марказий Комитетлари билан биргаликда СССР министрликлари, давлат комитетлари, идоралари томонидан;

иттифоқдош республикаларнинг республика министрликлари, давлат комитетлари, идоралари системасига кирувчи корхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотлар ходимларига — касаба союзлари республика Советлари билан биргаликда, РСФСРда эса тегишли касаба союз Марказий Комитетлари билан биргаликда: иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари томонидан;

колхозлар, бошқа қишлоқ хўжалик кооперативлари, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги кооперативларнинг аъзоларига касаба союзлари республика Советлари билан биргаликда, РСФСРда эса — касаба союзлари Марказий Комитети билан биргаликда иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари томонидан, матлубот кооперативларининг аъзоларига касаба союз Марказий Комитети билан биргаликда Центросоюз правлениеси томонидан;

жамоат ташкилотларининг корхоналари, бирлашмалари ва муассасалари ходимларига, ижодий союзларнинг аъзоларига касаба союз Марказий Комитетлари билан биргаликда жамоат ташкилотлари, ижодий союзларнинг умумиттифоқ органлари томонидан бевосита СССР Олий Совети Президиумига тақдим этилади.

Корхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотлар ходимларини мукофотлаш тўғрисида меҳнат коллективларининг илтимосномалари район ва шаҳар партия комитетлари ҳамда халқ депутатлари район ва шаҳар Советларининг ижроия комитетлари билан келишиб олинади.

7. Иттифоқдош ва автоном республикалар, ўлкалар ва областлар, автоном областлар, автоном округлар, районлар, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари, шунингдек меҳнат коллективлари бундан буён СССР орденлари билан мукофотланмасин.

8. Иттифоқдош республикалар Олий Советларининг Президиумларига республикаларда амал қилаётган давлат мукофотлари системасини такомиллаштириш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш ҳамда бундай мукофотлар билан тақдирлаш практикасини яхшилаш чораларини кўриш тавсия қилинсин. Революцион ва меҳнат анъаналарини ҳисобга олиб, иттифоқдош республикаларнинг атоқли тараққийпарвар миллий арбоблари номини абадийлаштирадиган янги давлат мукофотларини белгиланган тартибда таъсис этиш имкониятлари кўзда тутилсин.

9. Министрликлар, давлат комитетлари ва идоралари, жамоат ташкилотларининг органлари, меҳнат коллективлари, оммавий ахборот воситалари давлат мукофотларига сазовор бўлган гражданларнинг ютуқларини кенг пропаганда қилиб, меҳнаткашларни, аввало ёшларни уларнинг намунасида тарбиясинлар, бунда ўзининг халқ олдидаги, социалистик Ватан олдидаги бурчини фидокорона, зўр ғайрат ва ижодкорлик билан бажараётган кишиларгина юксак мукофотга муносиб эканлигини ишонарли тарзда кўрсатиб берсинлар.

10. Совет органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари СССР Олий Совети Президиуми томонидан белгилаб қўйилган СССР давлат мукофотларидан маҳрум қилиш тартибига оғишмай риоя қилинишини контрол қилиб боришни таъминласинлар, бу ишда юксак принципиаллик кўрсатилишига, номуносиб кишиларда давлат мукофотларининг сақланиб қолиши ҳолларига чек қўйилишига эришсинлар.

СССР Олий Совети Президиумининг раиси
А. ГРОМИКО.
СССР Олий Совети Президиумининг секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.
Москва, Кремль. 1988 йил 22 август.

СССР Олий Совети Президиумининг фармони

СССР ФАХРИЙ УНВОНЛАРИ СИСТЕМАСИГА АЙРИМ ЎЗГАРТИШЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. СССРнинг қуйидаги фахрий унвонлари таъсис этилсин: «СССРда хизмат кўрсатган саноат ходими», «СССРда хизмат кўрсатган қурувчи», «СССРда хизмат кўрсатган транспорт ходими», «СССРда хизмат кўрсатган алоқа ходими», «СССР Қуролли Кучларининг хизмат кўрсатган мутахассиси».

2. СССРнинг қуйидаги фахрий унвонлари бекор қилинсин: «СССРда хизмат кўрсатган ҳарбий учувчи», «СССРда хизмат кўрсатган ҳарбий штурман», «СССРда хизмат кўрсатган учувчи», «СССРда хизмат кўрсатган штурман», «СССРда хизмат кўрсатган синовчи парашютчи», «СССРда хизмат кўрсатган мелиоратор», «СССРда хизмат кўрсатган конструктор», «СССРда хизмат кўрсатган технолог», «СССРда хизмат кўрсатган машинасоз».

Ушбу моддада санаб ўтилган СССР фахрий унвонлари билан тақдирланган кишилар шу унвонга ва унвон берган ҳуқуқларга эга бўлиб қолаверадилар.

3. СССР Олий Совети Президиумининг 1979 йил 3 июль фармони (СССР Олий Советининг ведомостлари, 1979 йил, 28-сон, 479-модда; 1982 йил, 1-сон, 1-модда; 23-сон, 408-модда; 1984 йил, 29-сон, 502-модда; 44-сон, 769-модда; 1985 йил, 25-сон, 445-модда; 34-сон, 615-модда) билан тасдиқланган СССР орденлари, медаллари ва фахрий унвонлари тўғрисидаги умумий қоиданинг 19-моддаси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«19-модда. СССРнинг қуйидаги фахрий унвонлари таъсис этилган:

«СССР халқ ўқитувчиси»,
«СССР халқ врачи»,
«СССР халқ артисти»,
«СССР халқ рассоми»,
«СССР халқ архитектори»,
«СССР космонавт-учувчиси»,
«СССРда хизмат кўрсатган саноат ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган қурувчи»,
«СССРда хизмат кўрсатган транспорт ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган алоқа ходими»,
«СССРда хизмат кўрсатган ихтирочи»,
«СССРда хизмат кўрсатган синовчи-учувчи»,
«СССРда хизмат кўрсатган синовчи-штурман»,
«СССР Қуролли Кучларининг хизмат кўрсатган мутахассиси».

СССР Олий Совети Президиумининг раиси
А. ГРОМИКО.
СССР Олий Совети Президиумининг секретари.
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.
Москва, Кремль. 1988 йил 22 август.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида халқ фаровонлигининг энг муҳим муаммоларини ҳал этишни жадаллаштириш тўғрисидаги масалалар кўтарилганлиги муносабати билан СССР Министрлар Совети «Аҳолига савдо хизматини яхшилашга доир кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар ҳақида» қарор қабул қилди. Бу қарорнинг лойиҳасини КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил июль пленуми маъқуллаган эди.

Қарорда қайд этиб ўтилганидек, кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, мана шу муҳим социал-иқтисодий соҳада туб ўзгартишлар содир бўлмаяпти. Кўп жиҳатдан бу иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, савдо тармоқларига эга бўлган СССР министрликлари ва идоралари совет кишиларининг фаровонлигини янада оширишда савдонинг роли ва аҳамиятига етарли баҳо бермаётганликларининг натижасидир. Етарли миқдорда мавжуд бўлган товарларни сотишда кўпдан-кўп узилишларга йўл қўйилмоқда. Навбатда туриб қолиш каби нонормал ҳолга барҳам берилмаган. Кўпгина савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг иш режими харидорлар учун қулай эмас. Хўжасизлик, суиистеъмолчиликлар, растраталар ҳамда моддий бойликларни ўғирлаш, савдо қоидаларини бузиш каби ҳоллар ҳамон кўп, хизмат кўрсатиш маданияти паст. Мана шуларнинг ҳаммаси меҳнаткашларни ҳаққоний равишда ғазаблантирмоқда.

Савдонинг моддий-техника базасини ривожлантиришдаги қолоқлик, деб таъкидланади қарорда, унинг аҳволи қониқарсиз эканлигининг жиддий сабабидир. Тармоқда меҳнатни механизациялаш даражаси паст. Янги хўжалик механизми секинлик билан жорий этилмоқда. Товарларни сотишнинг илғор формалари суст ривожлантирилмоқда. Кадрлар билан ишлаш қайта қуриш вазифаларига мувофиқ эмас.

СССР Министрлар Совети КПСС XXVII съездининг қарорларига, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг аҳолига савдо хизматини тубдан яхшилашга оид кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш зарурлиги тўғрисидаги йўл-йўриқларига амал қилиб, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, халқ депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетлари, СССР Савдо министрлиги, Центросоюз, савдо тармоғига эга бўлган СССР министрликлари ва идоралари зиммасига шаҳарлар ҳамда қишлоқ жойлардаги савдо ва умумий овқатланиш корхоналари фаолиятини қайта қуриш юзасидан қўшимча тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга ошириш, уларнинг ишидаги камчиликларни бартараф этиш, яқин вақт ичидаёқ совет кишиларига савдо хизмати кўрсатиш даражасининг анча оширилишини, уларнинг товарлар ва хизматларга бўлган эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилишини таъминлаш мажбуриятини юклади.

Шу мақсадда савдо корхоналарининг ишида тегишли тартиб ўрнатиш, турнақатор навбат кутиб туришлар тугатилишига, савдо қоидаларига қатъий риоя этилишига эришиш, аҳолини етарли миқдорда мавжуд бўлган товарлар билан таъминлашни яхшилаш, камёб молларни сотишдаги қоидабузарликлар ва суиистеъмолчиликларга барҳам бериш, харидорларга нисбатан қўполлик, эътиборсизлик билан муносабатда бўлиш ҳолларига чек қўйиш кўзда тутилади.

Шу беш йилликнинг охиригача магазинлар ўз-ўзига хизмат қилиш усулида ишлашга ва молларни сотишнинг бошқа илғор формаларига ўтказиб бўлиниши, универсам ва универмагларни устун даражада ривожлантиришни таъминлаб, чакана савдо тармоғини ихтисослаштиришга, шунингдек ҳозирги вақтда турли идора ва муассасалар банд қилиб турган биноларнинг биринчи қаватларини, айниқса шаҳарларнинг марказий қисмларида ихтисослаштирилган магазинлар ва умумий овқатланиш корхоналарини ташкил этиш учун мумкин қадар кўпроқ бўшатиб беришга доир тадбирлар амалга оширилиши лозим.

Қарорда савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг иш режимини аҳоли истакларидан келиб чиқиб ва маҳаллий шароитларни ҳисобга олиб белгилаш кўзда тутилган. Зарур бўлган жойларда ишни 6-7 да бошлаб, 21-23 да тамомлаш, иш соатларининг узайтирилиши савдо майдонларининг кўпайтирилиши билан баробар эканлигини назарда тутиш керак. Корхоналарнинг тушлик танаффусга ёпилмайдиган 1,5-2 сменали иш режимини жорий қилиш, универсал магазинлар ва йирик озиқ-овқат магазинларида корхонанинг асосий иш режимига нисбатан анча эрта ва кечроқ пайтларда ишлайдиган махсус бўлимларини ташкил этиш зарур. Ҳамма жойда навбатчи магазинлар тармоғини вужудга келтириш зарурлиги таъкидланади. Магазинларнинг иш соатларида инвентаризация ўтказиш ва товарларни қабул қилиб олиш учун ёпилишига йўл қўйилмасин. Реклама ва ахборот-справочник хизматларининг иши ташкил қилинсин.

Аҳоли кўплаб бўладиган жойларда майда-чакана савдо тармоғи фаол ривожлантирилади, кундалик харидоргир моллар сотилиб, бунга кооперативлар, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларидаги ходимлар, студентлар ва ёшлар иш ёки ўқишдан бўш вақтларида, шунингдек уй бекалари ва пенсионерлар оилавий дўконлар орқали жалб этиладилар.

Матлубот кооперацияси ташкилотларига қишлоқ районларида барча аҳоли пунктларини қамраб олувчи савдо хизмати комплекс системасини ташкил этишга доир ишларни жадаллаштириш тавсия қилинди. Колхоз ва совхозлар билан биргаликда магазинлар ҳамда умумий овқатланиш корхоналарининг зарур тармоғини вужудга келтириш вазифаси ҳал этилсин. Кўчма савдодан, хонадонларга бориб савдо қиладиган магазинлардан, турли пудрат формаларидан актив фойдаланилсин. Боғдорчилик-полизчилик ширкатларига хизмат кўрсатиш учун уларнинг территориясида комплекс корхоналар ташкил этилсин, бу ерда ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қабул қилиб олиш билан бир қаторда ҳар кунги эҳтиёж товарлари, қишлоқ хўжалик анжомлари, асбоб-ускуналар сотилсин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотини реализация қиладиган савдо — воситачилик кооперативалари кенг ривожлантирилади.

Қарорда савдо ва умумий овқатланишнинг материал-техника базасини ривожлантиришни жадаллаштиришга оид катта-катта тадбирларни амалга ошириш мўлжалланади. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига савдо тармоғига эга бўлган СССР министрликлари ва идораларига 1989—1993 йилларда янги бинолар қуриш, айниқса шаҳарларнинг марказларидаги маъмурий бинолар ва бошқа хизматлар билан банд бўлган биноларнинг биринчи қаватларини, шунингдек бўшатиб берилаётган биноларни топшириш йўли билан нормативга биноан аҳолини савдо корхоналари билан таъминлаш вазифаси топширилди. СССР министрликлари ва идораларининг фирма савдо корхоналари тармоғи икки баравар кўпайтирилиши керак.

Министрлар Совети 1989 йилдан бошлаб уй-жой қурилишига ажратиладиган капитал маблағнинг қарийб 7 процентини магазинлар ва умумий овқатланиш корхоналари қуришга сарфлаш, шунингдек саноат корхоналари ва ташкилотларининг маблағларини меҳнат коллективларининг розилиги билан ана шу корхоналар ишлаб турган зоналарда ҳамда ишчилар ва хизматчилар истиқомат қилаётган жойларда шундай объектлар қуришда пайчилик асосида иштирок этишга жалб қилишга рухсат берди.

СССР Госпланига, СССР Савдо министрлигига, Центросоюзга, манфаатдор министрликлари ва идоралари иштирокида ҳар хил товарлар сақланадиган омборлар, тақсимлаш холодильниклари, картошка, сабзавот ва мева омборларининг ҳажмини мавжуд нормативларга етказиш йўли билан уларни жадал ривожлантиришнинг ўн учинчи беш йилликка мўлжалланган программасини ишлаб чиқиш вазифаси топширилди. Савдо-омбор тармоғи объектларини қуриш муддатларини қисқартириш учун комплекс усулда етказиб бериладиган енгил металл конструкциялардан кенг фойдаланилсин, савдо техникаси, реклама воситаларини, шунингдек ўз қурилиш индустрияси корхоналарини монтаж қилиш, ремонтдан чиқариш ва тайёрлашнинг моддий базаси ривожлантирилсин.

Бу муаммони ҳал этишга матлубот кооперациясининг ташкилотлари ҳам ўз ҳиссаларини қўшадилар. Бу ташкилотларга барча областларда, шунингдек район марказларида, жумладан маъмурий бўлиниши жиҳатидан шаҳарларга қарайдиган район марказларида савдо тармоғини ривожлантириш тавсия қилинган. Шаҳарларда шартномага мувофиқ нархларда озиқ-овқат молларини сотадиган савдо корхоналари миқдори анча кўпайтирилсин. Колхоз бозорлари, уларда фирма магазинлари қуришга колхозлар, совхозлар, агрофирмалар, агробирлашмалар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари кенг жалб этилсин.

Қарорда савдонинг моддий-техника базасини жадал ривожлантириш вазифаларидан келиб чиқиб, савдо-технология ускуналари ишлаб чиқаришни қўшимча равишда кўпайтириш зарурлигига эътибор қаратилган. СССР Министрлар Советининг давлат комиссиясига, СССР Министрлар Советининг машинасозлик бюросига, СССР Министрлар Советининг социал ривожланиш бюросига, СССР Савдо министрлигига, асосий министрликлар ва идораларга тегишли топшириқлар берилди.

Шаҳарлар ва қишлоқлар аҳолисининг иш ҳамда дам олиш жойларида хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш учун савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига зарур бўлган турли материаллар, хом ашё ва ускуналар етказиб беришни кўпайтириш ҳам кўзда тутилган. СССР Агросаноат давлат комитетига, СССР Дон маҳсулотлари министрлигига, СССР Балиқ хўжалиги министрлигига озиқ-овқат молларини қадоқлаш юзасидан топшириқларни бажаришда йўл қўйилган қолоқликнинг ўрнини тўлдириш борасида кўрсатма берилди.

Қарорда янги хўжалик механизмини янада ривожлантириш ҳамда меҳнатга ҳақ тўлашни меҳнат коллективлари фаолиятининг пировард натижаларига ва ҳар бир ходимнинг шахсий ҳиссасига боғлиқлигини оширишга оид тадбирлар кўзда тутилган.

Савдо корхоналари (бирлашмалари) ва ташкилотларининг раҳбарларига белгиланган тартибда ташкил этиладиган меҳнатга ҳақ тўлаш фонди доирасида корхоналар ва ташкилотларнинг тайёрлигига қараб, ходимларнинг янги оширилган тариф ставкаларини ҳамда мансаб окладларини жорий этишга рухсат берилди.

Матлубот кооперациясининг ташкилотлари «СССРда Кооперация тўғрисида»ги СССР Қонунида берилган ҳуқуқларига биноан норматив асосида ташкил этиладиган меҳнатга ҳақ тўлаш фонди доирасида ўз ходимлари учун тариф ставкалари, мансаб окладлари, устама ҳақ, қўшимча ҳақ ва мукофотлар миқдорини белгилайдилар.

Бу мукофотларнинг рағбатлантирувчи роли кучайтирилади. Уларни тўлаш аҳолига маиший хизмат кўрсатиш сифатига, товарларнинг белгиланган турига ва савдо-сотиқ қоидаларига риоя этилишига, товар оборотини ўстириш ва корхоналарнинг даромадини оширишга боғлиқ қилиб қўйилади. Бунда ҳар бир ходимга тўланадиган мукофот энг кўп миқдор билан чеклаб қўйилмайди.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари (бирлашмалари) ва ташкилотларининг раҳбарларига касаба союзларининг тегишли комитетлари билан келишиб, меҳнатга ҳақ тўлаш фонди маблағлари ҳисобидан ва унинг доирасида ходимларга тунги пайтда ишлаганлиги учун тариф ставкаси (оклад)нинг 35 проценти миқдорида қўшимча ҳақ белгилаш ҳуқуқи берилди. Савдо корхоналари (бирлашмалари)да ишлаб турган пенсионерларга имтиёзлар бериш кўзда тутилади.

Қарорда кадрлар билан ишлашни яхшилашга жиддий эътибор қаратилган. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, халқ депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетларига, СССР Савдо министрлигига, Центросоюзга, савдо тармоғига эга бўлган СССР министрликлари ва идораларига ишнинг етакчи соҳаларини, раҳбарлик лавозимларини кенг иқтисодий билимли, янги вазифаларни ҳал этиш учун масъулиятни ўз зиммасига олишга тайёр турган, савдони ташкил этишнинг юксак даражасини таъминлай оладиган, яхши тайёргарликка эга бўлган, ташаббускор ва серғайрат мутахассислар билан мустаҳкамлаш вазифаси топширилди. Ходимлар демократия, кенг ошкоралик ва конкурс йўли билан сайлаш асосида раҳбарлик лавозимларига кўтарилсин.

Кадрларни узлуксиз тайёрлаш ва қайта тайёрлаш системасини вужудга келтириш, ўқув юртларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилган. Тарбиявий ишлар даражасини, ходимларнинг топширилган иш учун масъулияти ва ифтихорини, давлат ва меҳнат интизомига қатъий риоя этиш талаблари даражасини анча ошириш керак бўлади. Ҳар қандай суиистеъмолчиликка, хўжасизликка, савдо-сотиқ қоидаларини бузишга, қўполликка қарши курашни кучайтириш мақсадида меҳнат коллективлари ва улардаги кенгашларнинг ҳуқуқлари ҳамда имкониятларидан, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг янги формаларидан янада тўлароқ фойдаланиш кўзда тутилади.

Оммавий касблардаги ходимлар, мутахассислар ва ёшларнинг савдода муқим ишлаб қолишини таъминлашга, уларга зарур ишлаб чиқариш ва социал-маиший шароит яратишга оид амалий чора-тадбирлар белгиланди. Жумладан, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, СССР Агросаноат давлат комитетига, СССР Дон маҳсулотлари министрлигига, СССР Балиқ хўжалиги министрлигига товарлар сотиш илғор технологиясини жорий этиш ва савдода ишлаётган хотин-қизларнинг меҳнат шароитини яхшилаш мақсадида озиқ-овқат молларини 15-30 килограммдан ошмайдиган вазнда идишларда етказиб беришни таъминлаш вазифаси топширилди.

СССР Халқ таълими давлат комитетига ва СССР Савдо министрлигига ВЛКСМ Марказий Комитети билан биргаликда баҳорги-ёзги даврда курорт зоналарида, туризм жойларида ва меҳнаткашларнинг оммавий дам олиш жойларида савдони йўлга қўйиш учун беш йилликнинг охиригача студентларнинг «Савдо» отрядларида ишлайдиганлар сонини йилига 20 минг кишига етказиш, уларнинг юксак унумли меҳнат қилиши учун шарт-шароит яратиш вазифаси топширилди.

Оммавий ахборот воситалари савдо ходимлари меҳнатининг ижтимоий аҳамиятини кенг кўрсатиб, тармоқдаги илғор коллективлар, социалистик мусобақа ғолиблари, меҳнат новаторлари, энг яхши ходимларнинг иш тажрибасини ҳар томонлама ва батафсил ёритиб берсинлар, мазкур касбнинг обрў-эътиборини оширсинлар.

Ҳозир ўлкамизда ғарқ пишиқчилик. Ноз-неъмат бунёдкорлари етилган ҳосилни тезроқ саранжомлаб, эл дастурхонига тортиқ этишмоқчи. Оқ олтин районидаги Усмон Юсупов номли совхоз полизчилари ҳам шундай ният билан тер тўкмоқдалар. Улар 64 гектар майдонда юқори ҳосил етиштирдилар. 180 тонна қовун, 1.070 тонна тарвуз тайёрлаш мўлжалланган. Ҳар куни истеъмолчиларга 20—30 тонна сара маҳсулот жўнатилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Тилим тилим ёрар қовунлар. 2. Бўлим бошқарувчиси Озод Ризбоев ва моҳир бригадир Абдусаттор Абдусаломов тарвуз таъмидан мамнун.

А. ТЎРАЕВ фотолари.

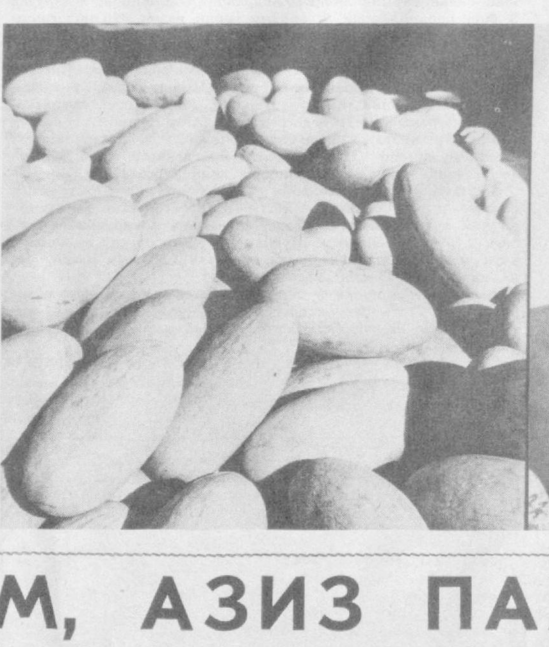

САЛОМ, АЗИЗ ПАХТА!

ТЕРИМ БОШЛАНДИ

Қашқадарё областидаги ВЛКСМ XX съезди номли совхоз далаларида пахта анча барвақт етилди. Дастлабки теримчилар далага чиқдилар, машина теримига мўлжалланган пайкалларда дефолиация ўтказилди, айрим участкаларда терим агрегатлари ҳам иш бошлаб юборди.

Совхоз Қарши даштида энг кенжа хўжалик. У Косон районида шу йил баҳорида ташкил этилган. Чўлқуварлар дастлабки кунданоқ биринчи йилни яхши якунлашга ҳаракат қилдилар. Ёзнинг иссиқлиги, Амударёдан Қарши магистрал канали орқали етарли миқдорда сув келиши, агротехника тадбирларининг муддатида ўтказилиши ҳам бунга кўмаклашди. Бу йил 300 гектар майдонга чигит экилган, ана шу ерлар бегона ўтлардан тозаланган, бу эса ғўза ривожини анча жадаллаштиришга ёрдам берди.

— Дастлабки ҳосил бизни қувонтирмоқда, — деди совхоз директори Тўра Йўлдошев. — Уни бешта комсомол-ёшлар пудратчи коллективи етиштирди. Улар виждонан меҳнат қилишди, ҳосил тўплаб, авайлаб асрашди, ҳатто термометр симоб устуни 50 даражани кўрсатганда ҳам даладан чиқишмади. Интенсив технологиянинг қўлланилиши ҳам фойда берди.

Қарши даштидаги кўпгина хўжаликлар пахта теримини ҳар қачонгидан икки-уч ҳафта олдин бошлашни мўлжалламоқдалар. Бунинг сабаби фақат об-ҳаво шароитида эмас. Ишлаб чиқаришнинг хўжалик ҳисоби принциплари, одамларнинг ишга муносабати пахтанинг барвақт етилишини кўп жиҳатдан таъминлади.

В. ШУМАЙЛОВ,
ЎзТАГ мухбири.

МУЗЕЙДА МАКТАБ

Хивадаги Ичанқалъа қўриқхона-музейида ёш атеист лекторлар мактаби очилди. У кўҳна шаҳарнинг таъмирланган архитектура ёдгорликларидан бирига жойлашди.

Мактаб раҳбари, қўриқхона-музей бўлимининг мудири Р. Худойберганов фаол атеистик пропаганда учун тарихни, ўтмишни яхши билиш зарур, деб ҳисоблайди. Ҳар бир машғулотни мумкин қадар кўпроқ самарали ўтказиш учун музейда барча шароит мавжуд.

Тингловчилар орасида халқ хўжалиги ғоят хилма-хил тармоқларининг намояндалари бор. Олимлар, партия ходимлари, «Билим» жамиятининг тажрибали лекторлари лекция ўқимоқдалар.

ЎЗ УЙИНГГА ЭГА БЎЛ

Фарғона районидаги Ленин номли колхозда турар жой муаммосини ҳал этиш йўлида ибратли ишлар амалга оширилаяпти

Ишчан чора излайди, дангаса баҳона... Бу ажойиб нақлни ушбу мақолага асос қилиб олганимиз бежиз эмас. Партия 2000 йилгача аҳолининг уй-жойга эҳтиёжини тўла қондириш программасини белгилади. Бунинг уддасидан чиқиш имкониятларини ҳам кўрсатиб берди. Ўзини қайта қуриш жангчиси деб билган ҳар бир киши жадаллик билан ишга киришди.

Колхозда бу масалада бошқаларга ўрнак бўлса арзийдиган хайрли ишлар бошланди. Кечагина уй-жой сўраб ариза кўтариб келган колхозчига: «Бир сотих ҳам ер қолмади, ҳайдаладиган майдондан уй-жойга берилмайди», — дейилган бўлса, бугун бир эмас, икки эмас, неча ўнлаб кишилар уй-жойли бўлаяптилар. Ички имкониятлар, резервлар ишга солинаяпти. Бир йилнинг ўзида 56 хўжалик уй-жойли бўлди. Агар иш шу тариқа борса, колхозда бу муаммо икки-уч йилдаёқ ҳал этилади. Фактларга мурожаат қиламиз.

Колхозда Ваққосовлар оиласи серфарзанд хонадонлардан ҳисобланади. Отаона каби болалар ҳам меҳнаткаш бўлиб ўсишаяпти. Оила бошлиғи Адҳам ака Ваққосов суяги механизаторликда қотди. Ўғли Мўминжон колхоз юкини енгил қилаяпти — шофёр. Қолган ўғиллари ва келинлари ҳам хўжаликнинг турли тармоқларида тер тўкиб ишламоқдалар. Бироқ кейинги йилларда ўғиллар уйлангач, неваралар кўпайиб, бир ҳовлида тиқилиб қолишди. Колхоз правлениесига жой сўраб берилган аризалари эса оқибатсиз ётаверди. Ортиқали Давлатов 10 нафар фарзанди билан ота жойида анча қийналиб қолди. Садкак, Оқбилол участкаларида ҳам ўнлаб оилалар уй-жойга жуда муҳтож эди. Айримларининг фарзандлари сиғишмаганидан шаҳарга кетиб қолишди. Қайта қуриш принципларига сидқидилдан амал қилаётган колхознинг янги раҳбарлари бу муаммонинг ечилиш йўлларини астойдил изладилар.

Правление колхозчиларни турар жой билан таъминлашнинг бориши ҳақидаги масалани атрофлича муҳокама этиб, бу соҳадаги иш аҳволини қониқарсиз деб топди. Шундан сўнг махсус комиссия тузилди. Унга правление аъзоларидан, Чекшўра қишлоқ Советидан, обрўли бригадирлардан, касаба союз ташкилоти ва колхозчилар, ёшлардан вакиллар кирди. Комиссия аҳволни синчиклаб ўрганиб, ўз таклиф-мулоҳазаларини правление мажлиси муҳокамасига киритди. Кам ҳосилли дашт ердан 1,5 гектарни кооператив қурилиш учун ажратиш масаласи қўйилди. Бу ердан олинаётган пахтани 6—9-бригадаларнинг бошлиқлари ҳосилдорликни ошириш ҳисобига тўлдиришга ваъда беришди. Шундай қилиб «Янги ҳаёт» уй-жой кооперативи ташкил этилди ва унга дастлабки 18 киши аъзо қилиб олинди. Юқорида номлари келтирилган колхоз аъзолари биринчилар қатори ёзилдилар. Ҳозирги кунда қурилиш жадал олиб борилмоқда.

ХЎЖАЛИКНИНГ БАНКДАГИ ПУЛИ ҲОЗИР 3 МИЛЛИОН СЎМДАН КЎП. ШУ ҲИСОБДАН КОЛХОЗЧИЛАРНИНГ ТУРМУШ ТАРЗИДА КЕЙИНГИ УЧ ЙИЛ МОБАЙНИДА ТУБ ЎЗГАРИШЛАР БЎЛАЯПТИ. ЯНГИ МАКТАБ БИНОСИ ҚУРИЛДИ. ЯҚИНДА КЛУБ БИНОСИ ИШГА ТУШДИ. ЁЗГИ КИНОТЕАТР ФАОЛИЯТ КЎРСАТА БОШЛАДИ. БАРЧА ҚИШЛОҚ ЙЎЛЛАРИ АСФАЛЬТ ҚИЛИНДИ, ҚАБРИСТОНЛАР ОБОД ЭТИЛДИ.

Кооператив уйлар колхозчиларга ёқадими? Уларнинг турмуш тарзига тўғри келадими? Нархи қийнаб қўймайдими? Турар жойлар лойиҳаси ишлаб чиқилаётганда ана шу жиҳатларга алоҳида эътибор берилди.

Уйлар тажриба тариқасидаги лойиҳалар асосида қурилаяпти. Энг қизиғи шундаки, улар бир-бирини такрорламайди: ҳар хил кўринишга эга. Бир қаватлилари ҳам бор, икки қаватлиси ҳам,.. 2—3 хўжаликка ҳам, якка хўжаликка ҳам мўлжалланган. Демак, қаватига қараб 2—3, ҳамда 5—6 хонали уйлар. Баъзилари синч ва пахсадан ёки синч ва гуваладан қурилмоқда. Қум билан бетон қоришмасидан ҳам фойдаланилаяпти. Баъзи уйлар эса нуқул ғиштдан қурилаяпти. Демак, кўриниши ҳам, нархи ҳам ҳар хил. Бироқ ҳар бир хўжаликка 0,8 сотих ер ажратилган.

Истиқомат қилувчи— колхозчи, механизатор, чорвадор ёки ўқитувчи дидига ва даромадига мос келадиганини танлаб олади. Айтайлик, колхозчи кооператив уйга 14 минг сўмни нақд тўлай олмайди. Уни узоқ муддат ичида бўлиб-бўлиб бериши мумкин. Яна бир қулайлик шуки, хўжалик правлениеси колхозчига унинг аризасига мувофиқ банкдан қарз олиб бераяпти.

— Кооператив уйларга ўтказиладиган коммуникация иншоотларига кимнинг ҳисобидан тўланади? — деб сўрадик колхоз раиси Аловиддин Сатторовдан.

— Қирқига чидаган бирига ҳам чидайди-да, — деди у ҳазиломуз. — Масалан, ер-жой ажратиш, лойиҳа-смета тузишдаги харажатлар ҳаммаси колхоз ҳисобидан бўлаяпти. Демак, кооператив уйларга газ, водопровод, канализация ўтказиш, электрлаштириш— ҳаммаси хўжалик ҳамёнидан. Биргина лойиҳанинг ўзига колхоз 19 минг сўм сарфлади. Бу ёғини ўзингиз ҳисоб-китоб қилаверинг.

Оқбилол участкасида ҳам қурилиши бу йил баҳорда бошланган уйларга колхозчилар кўчиб киришди. Янги турар жой учун даштдан ер ажратиб берилди. Неча ўн йиллар давомида сел келадиган сайхонлик бор эди. Оқбилол сув омбори қурилгач, бу йил тўсилди. Ҳалиги сайхонликка адир томондан тупроқ сурилиб текисланди. Шу тариқа 10 та хўжаликка томорқа ажратиб берилди. Якка тартибда уй-жой қуриш бошлаб юборилди. Жамоат хўжалиги ишида болалари билан қатнашаётган тракторчи Қирғизбой Сафаралиев, колхозчи Саминжон Ёдгоров, ўқитувчи Таваккал Аҳмаджонов, чўпон Маматқодир Сарибоев оилалари (жами 18 та) ҳадемай ҳовли тўйини ўтказадилар. Садкак участкасидан 10 кишининг аризаси қондирилди. Чекшўра, Ўрта Шўра қишлоқларида нормадагидан ортиқ томорқалар ҳисобидан уй-жой қурилишига талабгор колхозчиларга ер берилди. Ана шу йўл билан 16 та аризачи иморат қуриш имконига эга бўлди.

Фарғонадан чиқиб аэропорт орқали Қўқон, Чимён томон кетган катта асфальт йўлнинг икки четидаги турнақатор дарахтларга эътибор беринг-а, ҳаммаси — мирзатерак. Ҳадемай улар иморатбоп бўлиб қолади. Колхоз раиси бундай терак кўчатлари ички йўллар ёқаларига ҳам, ариқ-зовурлар бўйиларига ҳам, дашт ерларга ҳам — жами 10 минг тупдан ортиқ — экилганини айтди.

«Уй-жой проблемасининг социал аҳамияти ва кескинлиги бу проблемага жиддий муносабатда бўлишимизни ҳам тақозо этади. 2000 йилга бориб ҳар бир оилани алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш жуда катта, аммо бажарса бўладиган вазифадир», — дейилади КПСС Марказий Комитетининг партия XXVII съездига Сиёсий докладида. Фарғона районидаги Ленин номли колхозда бу муаммонинг ечими устида тинмай изланишаяпти. Колхоз мутахассисларининг фикрига кўра, иш шу зайлда жадаллик билан борса, хўжаликда уй-жой муаммоси 1990 йилдаёқ ҳал этилади.

Қаловини топсанг, қор ёнади, деб бежиз айтилмаган. Ҳамма гап ҳафсалада, астойдил иштиёқда.

А. ҲУСАНОВ,
Фарғона область «Коммуна» газетаси ходими.

Хонқа районидаги Охунбобоев номли колхознинг озуқакорлик отрядига минг тоннадан зиёд маккажўхори кўкпоясини ўриб, хандақларга жойлаш учун атиги бир ҳафта кифоя қилди. Коллектив ўрим-йиғимининг бундай юксак суръатига оилавий пудратни жорий этиш туфайли эришди. Пировард натижани кўзлаб меҳнат қилаётган отряд аъзолари эртадан то кечгача даладан бери келишмайди. Ҳар бир дақиқа олтинга тенг. Тўртта маккажўхори ўрадиган комбайн ва ўн бешта прицепли трактор юксак унум билан ишлатилмоқда. Азаматлар янгича усул шарофати туфайли мўл, сифатли ва арзон емиш етиштиришаяпти. Уларнинг ғайратидан колхоз чорвадорлари мамнун. Бу йил хўжаликда камида 5 минг тонна силос жамғарилиши кўзда тутилган. Демак, қишловдан кўнгил тўқ.

Ҳа, оилавий пудрат ўзининг дастлабки самараларини намоён этмоқда. Хонқаликлар бу борада республикамизда ташаббускор эканликларн газетхонларимизга маълум. Эзгу ҳаракат ташаббускорлари айни кунларда ҳақиқий синовдан ўтишаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Ўрим-йиғимда намуна кўрсатаётган комбайнчи А. Шарипов. 2. Ўраларга силос бостирилаётган пайт.

Қ. ОТАЕВ фотолари.

(ЎзТАГ).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ОЛМАОТА. Республикада корхоналар тармоқлараро саноат ҳамкорлиги уюшмаси тузилди. Бу уюшма давлат корхонаси тўғрисидаги қонун доирасида коллективларнинг ташаббусларини ҳимоя қилади, турдош корхоналар билан воситачилик қилиш, фан ва амалиётнинг алоқасини кенгайтириш йўли билан бу корхоналарнинг саноат потенциали ривожлантирилишига кўмаклашади, шартнома асосида территориал ихтисослаштирилган цехларни ташкил этади. Кўнгилли иқтисодий иттифоқ тарзида тузилган уюшма юридик ҳуқуққа эга бўлиб, давлат ва жамоат ташкилотлари билан яқин алоқада норматив актлар ва ўз устави негизида иш олиб боради. Бу янги уюшмага Қозоғистон ССР Госплани методик раҳбарлик қилмоқда.

●

ВИЛЬНЮС. Литва пойтахтида очилган кўргазма Чехословакия қишлоқ хўжалик техникасининг энг яхши намуналари билан таништиради. Кўргазма учун экспонатларни Совет Иттифоқининг азалий шериги — «Мотоков» Чехословакия ташқи савдо ташкилоти етказиб берди. Лавлаги йиғиштириб оладиган комбайнларнинг янги моделлари, чорвачилик фермалари учун комплекс ускуналар, ёрдамчи хўжаликлар учун кичик тракторлар ва бошқа машиналар мутахассисларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Кўргазма кунларида симпозиумлар бўлиб ўтади, илғор технологияларни қўллаш, қишлоқ хўжалигида техниканинг энг янги намуналаридан фойдаланишга оид лекциялар ўқилади.

ЙИЛЛАРНИ ТУТАШТИРГАН КЎПРИК

ПИСКЕНТ ШАҲРИ КЎЧАЛАРИДА УЧРАШУВЛАР

ТОШКЕНТДАН бир соат юрилгач, сув омбори келади. Уни бу ерда Тошкент денгизи деб атайдилар. Ундан кейин Пискент келади. Археологлар яқинда муаммонинг тагига етишди: маълум бўлишича, бу шаҳарча ёши жиҳатидан Тошкентдан катта, Самарқанд билан деярли баравар экан. Бу — ўзбекларнинг қадим-қадимдан яшаб келаётган жойи. Саҳро қисмида эса қозоқлар истиқомат қилишади. Аммо район марказига кетаверишда «Андреевка» деган ёзувли тахтачани кўришингиз мумкин. Ушбу қишлоқ бунёд этилганига юз йил бўлган.

Районда истиқомат қилувчи кичик элатлар — Пискент уларсиз Пискент эмас — ўз туғишганларидек бўлиб кетишган. Лекин уларнинг бу ерда қачондан бери яшай бошлаганларини жуда аниқ, ойма-ой айтиб бериш мумкин. Бир хиллари қирқ тўрт йилдан бери бўлса, бошқалари қирқ уч ярим йилдан буён истиқомат қилишаяпти.

Мен месхетилик турклар ҳақида ҳикоя қилмоқчиман. «Пискент » совхозининг мен борган биринчи бўлимида деярли ҳар тўрт оиланинг бирини шулар ташкил этади. Уларнинг Тошкент канали соҳилидаги қишлоқлари ҳам «Турковул» деб аталади.

Хўш, нима учун «месхетиликлар?» Чунки, улар Грузия жанубидаги Туркияга чегарадош районларда яшаган группаларга мансубдирлар. Бугунги кунда уларни Ўрта Осиёнинг бутун шимолий қисмида, Жанубий Қозоғистонда, Кабардин-Балкарияда, Озарбайжонда учратиш мумкин. Аммо уларнинг энг кўпи — аввалги рўйхатга олиш маълумотларига кўра — салкам 50 минги Ўзбекистонда ва қарийб ярми Тошкент областида яшайди.

Мен уларни бу ерда, қирқ тўртинчи йилнинг охирида — қирқ бешинчи йилнинг бошларида қандай қабул қилганларига гувоҳ бўлганман. Уларни очиқдан-очиқ ҳамдардлик туйғуси билан қарши олдилар, дея олмайман. Лекин инсонларга хос одамийлик билан кутиб олганлар. Ўша пайтларда Ўзбекистон урушнинг дастлабки йилида фронт ёқаси районларидан кўчириб келтирилган кишилардан ярим миллионга яқинини уйига кузатиб қўйишга улгурган, шу боис уй-жой масаласи бир мунча енгиллашган эди. Бирдан, қирқ тўртинчи йил май ойининг охирларида Ўзбекистонга келувчиларнинг янги тўлқини ёпирилди. Улар — Қримдан, Шимолий Кавказдан, орадан ярим йил ўтгач эса Грузиядан махсус кўчирма қилинган кишилар эди.

Турклар маъмурий йўл билан Ўрта Осиёга кўчирилган қрим татарлар, курдлар ҳамда Кавказ ва Закавказьенинг бошқа халқлари каби тажрибали сабзавоткорлар ва чўпонлар бўлиб, қурилишлар ва заводларга йўл олишди. Қишлоқларда эса боғларда ва полизларда иш бошладилар. Бироқ уларнинг аксарияти ўзлари учун хўжаликнинг бутунлай янги тармоғи пахтакор хўжаликлардан бошпана топди. Янги касбни ўзлаштиришга тўғри келди.

Эллик бешинчи йилда район махсус комендатураси барҳам топди. Кўчирма қилинганларнинг ҳафтасига икки марта шу ерда рўйхатдан ўтишдан иборат ҳақоратомуз мажбуриятларига чек қўйилди. Шу воқеанинг тўртинчи йилида, 1958 йилда пахтачиликда эришган муваффақиятлари учун Ўзбекистондан мукофотга номзодлари тақдим этилганлар орасида Бўка районилик 19 ёшли турк қизи Саодат Гулаҳмедова ҳам бор эди. Сирдарёдаги «Малик» совхозининг механизатори, ҳозир эса колхоз раиси Жавод Кўчиев кейинчалик олимлар, конструкторлар билан биргаликда янги пахта териш машинасини ишлаб чиққанлиги ва жорий қилганлиги учун Ленин мукофотига сазовор бўлди.

Месхетилик жуда кўплаб турклар ўзларини анчадан бери маҳаллий кишилар, деб ҳисоблайдилар. Ҳатто шу ерда туғилиб ўсган месхетилик туркларнинг айримлари буви, бошқалари эса бобо бўлишга ҳам улгурдилар. Улар республикада яшовчи ҳамма қатори ишлашаяпти, кун кечиришаяпти. Уларни туб аҳоли ёки бошқа ҳар қандай миллат кишиларини қандай ҳурмат қилишса, шунчалик ҳурматлашади. Мана шу Пискент районининг ўзида бир қанча турк директор, бош мутахассис, корхона партия комитетининг секретари вазифаларида ишлашаяпти. Район Советида бешта, қишлоқ Советида эса 28 нафар турк депутат бор.

Бу одамлар бошларидан кечирган воқеаларга турлича баҳо берадилар. Кўпчилиги босиқлик билан, ақл тарозиси билан фикр юритади. Аммо улар орасида шундайлар ҳам борки, бошларига тушган савдода исталган одамни айблашга тайёрдирлар,лекин фақат уни... эмас.

— Ҳамма айбни «У»нга ағдариш керак эмас, — деган сўзларни бир неча марта эшитдим. — Ахир, Фармонга имзони у чеккан эмас-ку.

Лекин ҳақиқатдан кўз юмиб бўлмайди-ку?

Биз Тоштан Гайдарович Пипинадзенинг Тошкент канали ёқасидаги шинамгина уйида суҳбатлашиб ўтирибмиз. У йигирма ёшида армия сафига чегара бўйидаги жонажон Чарчва қишлоғидан чақирилди. Бу — 1939 йилда бўлган эди. Хизмат муддати тугай деганда, уруш бошланиб қолди. Немис фашистларга қарши биринчи марта 1941 йилнинг охирида жангга кирди. Сўнгги жангда Германия шимолида, қирқ бешинчи йилда бўлди. Бутун уруш давомида уйидан узлуксиз хат олиб турди. Аммо, қирқ тўртинчи йил охирида хат келмай қўйди.

Пипинадзе қариндош-уруғларини Ўзбекистондан, Пискентдан топди. Бахтини қарангки, ҳамма— отаси, оғаинилари, опа-сингиллари соғ-саломат экан.

Дарвоқе, ҳақиқат қанчалик аччиқ бўлмасин, кимлардир уни яширишга уринмасин, барибир у ошкор бўлади. Лекин энг алам қиладигани шундаки, уруш ғолибона якунланай деб турганда бутун бир халқни туғилиб ўсган юртидан олисга сургун қилишга қарор берилган эди. Нимага, нима учун — ҳеч ким ҳеч нимани тушунтириб бермади.

— Халқлар «отаси» сени Абастумидаги Сталин номли колхоздан Пискентга, яна Сталин номли колхозга жўнатганига раҳмат ҳам айтишинг керак — деб кулади Пипинадзенинг юртдоши ва қудаси бригадир Рубиль Гасанов.

ТОШТАН Гайдаровичнинг ҳаёти кейин қандай кечди? Шинелини қозиққа илди, енг шимариб ишга киришди — ахир, яшаш, меҳнат қилиш керак эди-да! Орадан бир йил ўтгач бригадир бўлди. Тез орада қўшни районда ўз Нигорасини топди. Турмуш қуришди. Етти фарзандни ўстиришди. Қизларининг учтаси мактабни олтин медаль билан битирди. Меҳнат билан ҳурмат қозонишди. Менга, дейди у, 1961 йилда районда биринчи бўлиб «Волга» ажратишди. Дурустгина шуҳрат қозондим. Мен ҳақимда газетада ёзишди, яқинда эса район газетаси бутун бошли саҳифани менга бағишлади. Жамоат ҳаётида қатнашаман. Уч марта депутат қилиб сайлашди, партия комитетига аъзо бўлдим. Жанговар мукофотларим ёнига шавкатли меҳнатим учун иккита Меҳнат Қизил Байроқ ордени, медаллар қўшилди.

Бригадир бўлиб қирқ йил ишлагач, яқинда пенсияга чиқди. Бундан олдин, ўтган йили Месхетига борди. Авлодлари қабрларини қидирди. Синфдошларини эслади. Чарчвалик дўстларидан 99 киши фронтдан қайтмади. У — юзинчиси бўлиши мумкин эди, лекин дайди ўқ уни четлаб ўтди.

— Сафарим ҳақида нима дейишим мумкин? — фикрга толади у. — Бордим — яна орқага қайтдим. Кўпчилик шундай қилаяпти. Ишончим комилки, ўнтадан битта-иккита кишигина бутунлай кетишни истайди. Биз бу ерда туп ёзиб, палак қўйдик. Бу ернинг тили, одатлари, алифбедаги ҳарфлар ўхшаш. Диндорлар учун дин — битта. Аммо ҳар бир кишининг умумий катта Ватанидан ташқари, унинг кичкина ўз юрти борлигини — кимникидир бу ерда, кимникидир Месхетида эканлигини, истаган пайтда ўша ерга бориши мумкинлигини билиш муҳимдир. Лекин менга қандай муносабатда бўлганларини биласизми? Мени Чарчвага киритишни исташмади. Наҳотки, мен месхетилик бўлганим учун шундай қилишди?!

Дарвоқе, нима учун шундай қилишди? Ҳукумат ҳужжатларига кўра, турклар махсус кўчирма қилинган кишилар эмас, балки анчадан бери мамлакатимизнинг барча гражданлари қатори тенг ҳуқуқли меҳнаткашлар-ку! Чегара зонасига миллий ёки бошқа белгиларга қараб киритишдаги чеклашлар ҳам бекор қилинганига анча бўлган-ку? Аммо ҳамма касофат унга пропускани расмийлаштиришдаги алмисоқдан қолган жараён сабабчидир. Қоидага кўра, Пипинадзени кимдир чақириши керак эди, лекин Чарчвада Пипинадзени чақирадиганлар йўқ. Шу боис у илтимос қила-қила икки ой сарсон бўлди. Йўл-йўлакай бир нарсани айтиб ўтай: Янгийўл яқинидаги Энгельс номли совхозда истиқомат қилувчи бир гуруҳ туркларнинг бу борадаги елиб-югуришлари умуман сариқ чақага ҳам арзимайди. Аммо, уларнинг Месхетига боришлари жуда-жуда зарур эди. Негаки, одамларнинг кўпи пенсияни расмийлаштиришлари керак эди. Бироқ, уларда паспорт йўқ. Чунки, уларнинг туғилганлиги ҳақидаги метрикани ёки архив справкаларини ЗАГС орқали ололмаяптилар.

БРИГАДИР Рубиль Гасанов ва Тоштан Пипинадзе юртдош. Уларнинг биринчиси — Абастумидан. Иккинчиси, юқорида айтилганидек, Чарчвадан. Биринчисининг отаси ўттизинчи йилларда Грузияда машҳур бўлган колхоз раиси Гаиб Гасановдир (1980 йилда, вафотидан икки йил аввал унга Пискентда «КПСС сафида 50 йил» нишони топширилган эди). У Ахалцихада анчагина номи чиқиб қолган чўпон Гайдар Пипинадзени яхши биларди. Ҳозир уларнинг иккови мана шу ерда дафн этилган. Уларнинг фарзандлари эса — ҳозирги учинчи авлод болалари бир-бирлари билан чатишиб кетишган. Рубилнинг қизи ўқитувчи, Тоштаннинг ўғли, район маданият уйининг директорига эрга теккан.

— Мана, энди ўзингиз баҳо беринг, — суҳбатга қўшилди Гасанов. — Биз бу ерга катта оиламиз билан кўчирма бўлгандик. Ҳозир бўлса Гасановлар оилалари ўзидан йигирмата. Ҳар бирининг томорқаси бор, йигирмата хонадон. Томорқа ва уй сўзларининг моҳияти ўзгармоқда. Бўлимимиздаги месхетиликлардан икки киши узоқ муддатга ижарага ер олди. Уларнинг тажрибасини республика маъқуллади. Мен ҳам шундай қилсаммикан, деб ўйлаяпман. Қудам ҳақ: биз бу ерга туп ёзиб, палак қўйганмиз. Ўрнимизни совитиб, қаёққа борамиз? Аммо ўнтадан битта бўлса ҳам, кетишни истовчилар бор. Кетаверишсин. Ортиқча гап-сўзнинг нима кераги бор?

Суҳбатдошларим қуйидаги мисолларни келтиришди: «Уч йил олдин бир киши кетган эди — қайтиб келди?», «Грузияга кетганига икки йил бўлди, аммо икки қаватли уйга эга бўлдим, деб ёзаяпти». Демак, хоҳлаган одам кетаяпти. Унда нега оддий масала муаммога айланаяпти?

Албатта, мен бу кичик элат вакилларида бошқача кайфиятлар ҳам мавжудлигини, улар орасида алам ўти ўчмаган ва бу нарса қалбларини тирнаётган, сабрсизлик қилаётган, бугунги реалликни ҳам ҳисобдан чиқармаслик кераклигини унутмаслик ҳақидаги сўзларга ишончсизлик билан қараётган кишилар ҳам борлигини билардим. Одам — одам-да! Улар қанча бўлса — шунча фикр, шунча қараш, шунча позиция бўлади. Шунга қарамай, барча жанубликлар каби қизиққон характерли месхетилик туркларга тан бериш керак. Улар у ёки бу хилдаги миллий жиҳатлар тўғрисида гап кетганда, ўзларини оғирвазмин тутадилар.

— Одам тўплаб митинг ўтказиш — қийин иш эмас, — деди мен билан суҳбатда алимкентлик нуроний турк. — Лекин нима сабабдан митинг қилишимиз керак? Битта-яримтанинг эҳтироси ақл-идрокидан устун келса, биз унинг кетидан эргашишимиз лозимми? Биз ўзимизча бунга йўл қўймаймиз. Орқага эмас, олдинга қараш керак.

УЧ оға-иним ва ўғлим, — дейди Пипинадзе, — Гайдаров фамилиясида юришади. Оға-инилар ота, ўғил эса бобо фамилиясида. Аммо мен боболалонимни эслайман. У 120 ёшга кирган эди. Пушкин даврида ҳам яшаган эди. Бизнинг авлод-аждодларимиз фақат грузин тилида гаплашишарди. Месхетиликлар — грузинлар бўлиб, оккупация пайтида тил унутилган эди. Хўш, нима учун мен ўз фамилиямни сақлаб қолмаслигим керак?

—Соғ-саломат бўлиб, ўз фамилиянгизда юраверинг, қуда, — дейди табассум билан Гасанов. — Аммо биз барибир туркларимиз-ку!

Мана шу оҳиста оилавий баҳсда яна бир муаммо бор. Гасановнинг акаси мактаб директори эди. У дарслар турк тилида ўқитиладиган синфлар очишга қарор қилди. Ота-оналарнинг биронтаси болаларини бундай синфларга ўқишга беришни истамади. Энгельс номли совхозда бўлиб ўтган умумий йиғилиш якдиллик билан мактабдаги дарслар рус тилида ўтишини ёқлаб чиқди. Турк ва ўзбек тилларини — улар бир ўзакдан— бемалол оилаларда яхши ўзлаштиришлари мумкин. Шу билан бирга маҳаллий юқори ташкилотларга бошқа жамоалардан тушаётган мактубларда эса илтимослар бошқача: бир хил хатларда дарслар асосий программа бўйича ўзбек тилида ўқитилсин, дейилса, бошқасида турк тилида, дейилади.

Дарсларни қайси тилда олиб боришни танлаш — ихтиёрий масала. Шу боис жамоадан сўраш керак-да, одамлар нима хоҳлашса, дарслар ўша тилда олиб борилсин. Хўш, қарор топган вазият доирасида ҳар бир одам ўз вазифасини ўзи бажарса бўлмайдими? Ахир, улар жуда оддий-ку? Мана, бир неча мисол.

Эндиликда месхетиликнинг уйи — дўлма, хинкали, хачапурисиз бўлмаганидек, ўзбек паловисиз ҳам уй эмас. Кавказ туркларининг миллий таомлари ҳозир яшаб турган жойларида камбағаллашгани йўқ, таъбир жоиз бўлса, бойиди. «Гапа» таомилига — эркаклар ва хотин-қизларнинг алоҳида ўтиришга қатъий риоя этилади. Одатда, бу фақат уйдагина бўлади.

Бу ерда, областлар марказларини айтмай қўя қолайлик, турклар зич жойлашган жойларда миллий таомлар кафелари бор. Битта-яримта зоғора нонни соғиниб қолган бўлиши мумкин. Нима учун шундай ун тортишни йўлга қўйиш мумкин эмас? Ўрта Осиёнинг жазирама иқлимида кўк чойсиз қийин. Лекин ўша Пискент ёки Янгийўлда умумий овқатланиш нуқталаридан ташқари турк қаҳвахонаси очса ёмон бўладими? Одамлар ёпирилиб келади.

Энгельс номли совхозда тўйларга хизмат кўрсатувчи созандалардан «Орзу» ансамбли вужудга келди. Халқ депутатлари Янгийўл район Совети ижроия комитети ансамбль учун чолғу асбоблари сотиб олишга ҳамда миллий кийимлар тиктиришга ёрдам берди. Эндиликда бу ансамблни фақат ўз районидагина эмас, бошқа жойларда ҳам орзиқиб кутишади. У республикадан ташқарига чиқмоқда. Телевидение орқали концертлар бермоқда. Яқинда Пискентдаги «Партия XXVI съезди» совхозида ҳам шундай ансамбль ташкил топди.

Ўша Энгельс номли совхоз (айтгандек, бу хўжаликнинг қарийб минг гектар узумзори ва боғи бор, аҳолисининг ҳаммаси — месхетиликлар) директори Холис Доврищев кинотеатр базасида драматик коллективи бор клуб ташкил этиш режасини пишитиб юрибди. Тўғри, ҳозирча кинофикация қарши, лекин райсоветнинг қўллаб-қувватлашига ишониш мумкин. Ҳозирдаёқ унинг саҳнасида «Ашиг Кериб», «Шахсанем»ни кўриш, замонавий мавзуларда бир-икки пардали пьесаларни ёзиш тўғрисида таклифлар бўлаяпти.

Яхши режаларни тезроқ рўёбга чиқариш керак. Чунки, бундан ҳам каттароқ қадамларни ташлаш — Тошкентда, айрим область марказларида турклар, қрим татарлар ва умуман бошқа халқларнинг ҳам миллий-маданий марказларини ташкил қилиш учун шарт-шароитлар етилди.

Одамларда рус ва ўзбек тилларида чиқаётган даврий нашрлар қаторида ўз тилларидаги шундай газеталарни ўқиш истаги бор — нима учун шу ҳақда ўйлаб кўриш керакмас? Қрим татар ва корейс тилларида, турк тилида радиоэшиттиришлар ва телевизион кўрсатувлар ҳақида-чи?

Мен Тошкентдаги халқлар тарихи, комсомол тарихи, халқ ижоди, манзарали-амалий санъат, адабиёт ва ниҳоят, СССР халқлари дўстлиги музейларини айланиб чиқдим. Бироқ, уларнинг биронтасида шу ўлкада қарийб ярим асрдан бери яшаётган корейслар, қрим татарлар, туркларга бағишланган экспозициялар йўқ. Нима учун?

Бугунги кунда шунга ўхшаш «нима учун»лар кўплаб кўндаланг бўлмоқда. Уларга жавоб беришни излашдан қочиб қутулиб бўлмайди. КПССнинг XIX Бутуниттифоқ конференцияси ана шундай изланиш зарурлигини қатъий вазифа қилиб қўйди. Бу ишни хотиржамлик ва қатъиятлилик, оқилона ва маҳорат билан олиб бориш — КПСС Марказий Комитетининг миллатлараро муносабатлар муаммоларига бағишланган пленумига чинакамига тайёргарлик кўриш, демакдир.

Г. ДИМОВ,
«Известия»нинг ўз мухбири.

Тошкент области.

(«Известия», 1988 йил 19 август).

Дўстлик район прокуратураси... Унга Фахри Ҳайдарович Раҳимов бошчилик қилмоқда. Ёш, аммо дадил, билимдон прокурор ҳамиша адолатли бўлишга интилади. Атрофига ўзига ўхшаш маслакдошларни тўплашга эришган. Ишдаги натижалар яққол кўриниб турибди. «Уларнинг иши прокуратура органлари фаолиятининг барча соҳалари бўйича қайта қуриш шароити талаблари даражасига кўтарилмаган бўлса-да, ҳарқалай асосий соҳаларда юқори нуқтага кўтарилишган, муайян муваффақиятларга эришганлар», — деди Ўзбекистон ССР прокурори Д. А. Усатов, Ф. Раҳимов ва унинг Комсомол районидаги ҳамкасби ҳақида матбуот конференциясида журналистларнинг саволларига жавоб бера туриб.

Фахри Раҳимов — юридик фанлар кандидати. Ўтган йили «Сув хўжалиги объектларида ҳуқуқий тартиб ва уни муҳофаза қилиш муаммолари» деган ғоят муҳим мавзуда диссертация ёқлади. Ана шу мавзу суҳбатимизга туртки берди.

• ЖАМИЯТ • ИНСОН • ҚОНУН

ДУНЁГА ҚАРАШ

СУРАТДА: прокурор Ф. Раҳимов қабул ўтказмоқда.

— Орол ва Оролбўйи экологик фожиага мисол бўлиб қолди. Айбдорлар кўп, айни пайтда муайян айбдорни топиш қийин. Ҳимоячилар ҳам кўп, бироқ ҳеч ким қутқара олмаяпти. Нимадир қилиш кераклигини ҳамма тушуниб турибди, аммо ҳеч кимнинг қўлидан бирон-бир иш келмаяпти. Фахри Ҳайдарович, шу ҳақда сизнинг фикрингизни билмоқчи эдик. Денгизни қутқариб қолиш иложи борми!

— Табиатни муҳофаза қилиш масалалари бугунги кунда энг ўткир, жамиятимиз ҳаётидаги энг етилган муаммолардан ҳисобланади. Неча ўн йиллар мобайнида одамларнинг мудроқ босиб ётган экологик онги уйғона бошлади, табиат ҳимоячилари овози тобора баралла, дадил, қатъиятли талаб оҳангида янграб эшитилмоқда. Оммавий ахборот воситалари атроф муҳити муҳофазаси муаммоларини ёритар эканлар, муросасизлик билан жанг қилмоқдалар.

— Агар сен табиатни қўриқлаш тарафдори бўлсанг, демак, янгича фикрлаётган экансан, қайта қуриш тарафдорисан, қабилидаги ўзига хос қоида амал қила бошлади.

— Тўғри илғаб олибсиз. Ҳозирги пайтда табиат дахлсизлигига «путур» етказсангиз, унинг «оташин» тарафдорлари нуқтаи назарига қўшилмасангиз, дарҳол сизни консерваторга, боқибеғамга чиқариб қўйишади. Баъзан менга биз иккинчи томонга ўтиб қолгандек бўлиб туюлади: табиатга тегма — вассалом! Бироқ бу юзаки, расмиятчилик билан ёндашишнинг ўзгинаси эмасми? Сал бўлмаса навбатдаги дабдабабозлик, мавсумийлик, табиатни қўриқлаш ўйинига берилиб кетиш осон.

Табиат инсонга хизмат қилиши керак. Бу — ҳаммамизга равшан ҳақиқат. Бироқ у ўзига нисбатан зўравонликни ёқтирмайди. Биз эса, афсуски, айни шундай йўл тутдик, ўн йиллар мобайнида ерни, дарёлар, денгизлар, кўлларни топтадик, гўё табиат қарамлигидан қутулмоқчи бўлдик. Унга нисбатан ваҳшийлигимиз техника тараққиёти ютуқлари: энергия билан қуролланиш, марказлаштириш, химиялаш ва ҳоказолар воситасида яна ҳам мустаҳкамланиб борди. Оқибати ҳаммамизга аён —аянчли.

Орол ҳақида гапирадиган бўлсак, бу фожианинг бош айбдорлари сувни истеъмол қилувчилардир. Саноат ва қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантириш шароитида сув ресурсларини ўрганиш, ҳисобга олиш ҳамда улардан комплекс фойдаланишни режалаштириш, ишлатиладиган ерга етказиб бериш, булғаниш ва қуриб қолишдан муҳофаза қилиш муаммоларини ўрганиш катта аҳамият касб этди. Бироқ бу масалаларга, очиқ айтиш керак, беписандлик билан қараб келинди. Оролбўйида хўжалик ўйламай-нетмай, палапартиш юритилиши шунга олиб келдики, ҳозирги пайтда Сирдарё ва Амударё сувлари бутунлай экинларни суғориш учун сарфлаб юборилмоқда. Гўё фаровонликка хизмат қилаяпти!

— Кечирасиз, прокуратура органлари қаёққа қарашди! Ахир суз, колхоз, ер, ўрмон ва тоғ, ниҳоят, жиноят қонунлари мавжуд-ку.

— Дарҳақиқат шундай. Аммо унутмаслигимиз керакки, прокурорларни ҳам ҳар нарсага қодир кишилар деб бўлмайди. Турғунлик йиллари уларнинг фаолиятига ҳам ўзининг салбий таъсирини ўтказди. Бунинг устига ўша даврда сув хўжалиги муносабатларининг ҳуқуқий муаммоларига етарли эътибор берилмади. Сувдан фойдаланишнинг сув хўжалиги жиҳатлари кўпинча тадқиқотлар доирасидан четда қолаверди. Сув объекти —сув қонунчилиги нишони ҳамиша диққат марказига қўйилди. Бироқ сув хўжалиги муносабатлари нишони сув объектларидангина иборат эмас, балки сув хўжалиги объектлари, яъни хўжалик иншоотлари, демакки сув объектларига улардан хўжалик мақсадларида фойдаланишни таъминловчи иншоотлар ҳам киради. Шунинг учун ҳатто сув хўжалиги объекти тушунчасининг ўзи ҳам ўрганилмай қолиб кетаверди, сув хўжалиги иншоотларининг ҳуқуқий тартиби, уларнинг турлари классификацияси, қонунчиликнинг бошқа (сув ҳақидаги қонундан бўлак) соҳалари билан сув хўжалиги муносабатларини изга солиб туриш роли тадқиқ этилмади.

Эндиликда сув хўжалиги объектларини муҳофаза қилишнинг баъзи турлари (ифлосланиш, қуриб қолиш, булғаниш)га нисбатан қонунчиликда қатор камчиликлар борлиги аниқланди. Сув хўжалиги объекти чегарасида сувни талон-торож қилиш ва асоссиз равишда фойдаланишга қарши кураш масалалари бўйича ҳуқуқда катта «қусурлар» бор. Сувни тақсимлаб турадиган энг йирик иншоотлар — давлат ирригация шохобчаларида бу соҳада мавжуд бўлган нормаларнинг номувофиқлиги танқидий таҳлилдан ўтказилди. Қонунчиликдаги ана шу ва шунга ўхшаш кўпгина камчиликлар сув органлари ва прокуратура органлари (улар берган сувдан хўжаликларнинг фойдаланиши, оқава сувлар сифати, гидротехника иншоотлари зоналарини муҳофазалаш ҳолати, озроқ миқдорда суғориш ва ҳоказоларни назорат қилиб бориш) назорат ўрнатиш функцияларининг бўшаштириб юборилишига олиб келди.

— 1985 йил июлида СССР Олий Совети «Табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ҳақидаги қонунчилик талабларига риоя этиш тўғрисида» қарор қабул қилди. 1987 йил июнида эса КПСС Марказий Комитети «Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР агросаноат комплекси табиий-иқтисодий потенциалидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди. Мазкур қарорларда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари зиммасига табиатни қўриқлаш ҳақидаги қонунчиликни бузиш ҳолларининг олдини олиш, унга йўл қўймаслик ҳамда шунга бошлаб келувчи сабаб ва шароитларни бартараф этиш юзасидан қўшимча чоралар кўриш вазифаси юкланди.

— Бу қарорларни биз унутганимиз йўқ. Улар ерни талон-торож қилаётганларга, сувдан ношудлик билан фойдаланаётган ёки уни ўғирлаётганларга қарши курашни кучайтиришимизга ёрдам бермоқда. Бир нечта мисол келтиришим мумкин. Жорий йилнинг биринчи ярмидагина районимизда сув ҳақидаги қонунчиликни бузганлиги учун 25 нафар масъул ходимга жарима солинди. Ҳа, каттагина миқдорда. Хўжаликларнинг раҳбарларига бир қатор прокурорлик тақдимномалари ёзилди. Масалан, Ленин номли совхозда сувдан фойдаланишда кўпдан-кўп камчиликлар борлиги аниқланди. Биз директор Р. Есенқуловни жиддий огоҳлантирдик. Орадан бироз вақт ўтгач тақдимномамизга у қандай муносабатда бўлаётгани текшириб кўрилди. Тартиб бузиш ҳоллари бартараф этилиб, айбдорлар жазоланганлар.

Бироқ мен бошқа бир масалага тўхталиб ўтишни истардим. Ҳозирги пайтда ирригация шохобчаларининг кўпчилигида сув ўзининг қиймат ифодасига эга эмас. Демак, сув ўғриси амалда жазосиз қолиб кетаверади, яъни ундан етказилган зарар ундириб олинмайди. Шунинг учун ҳуқуқий ислоҳотни амалга ошириш кўзда тутилаётган ҳозирги пайтда сувни ўғирлаш ҳоллари учун махсус равишда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг сув ҳақидаги қонунлари асосларига (худди гражданлик қонунчилигига ўхшаб) сувнинг пул баҳосига нисбатан норма ёки ўрмон хўжалигида қабул қилингани каби «зарар миқдори» киритилиши лозим деб ҳисоблайман. Бундан қатъий назар сув ҳақидаги қонунларни бузиш пайтида етказилган зарарни ундириб олишга доир таърифга аниқлик киритиш зарур, бунда тўғридан-тўғри етказилган зараргина эмас, балки бевосита таъсир этувчи зарар — энг аввало тартиб бузувчининг ноқонуний хатти-ҳаракати туфайли сувдан маҳрум бўлганлар ололмай қолган даромадни ҳам ундириш кўрсатилиши керак. Борди-ю ноқонуний хатти-ҳаракат туфайли сув ифлосланган бўлса, у ҳолда бевосита зарар тозалашга кетадиган қўшимча сарф-харажатларда ўз ифодасини топиши мумкин.

Сув ҳақидаги қонунни бузганлик учун асосий ёки қўшимча жарима ундириш ёхуд жазолаш сифатида айбдорни сувдан оқилона фойдаланиш ва уни тақсимлаш бўйича хизмат вазифасидан четлаштиришни кўзда тутса, шунингдек унинг маълум муддат мобайнида тегишли лавозимни эгаллашини ман этса ҳам бўлади.

Сув хўжалиги объектларини муҳофаза қилиш тартиби умуман ўрмон, сув запаслари, овланадиган ҳайвонот фонди давлатга қарашли сингари «маданийлашган табиат ресурслари»ни қўриқлаш тартибига яқинлаштирилишини истардик. Сув ресурсларининг ҳуқуқий жиҳатдан — маъмурий, жиноий, гражданлик, интизомий муҳофаза қилиш маъносида— юксак хўжалик қийматига эга бўлган бошқа хил «маданийлашган табиий ресурслар»га тенглаштирилиши сувнинг ўсиб бораётган иқтисодий аҳамиятига (айниқса суғориладиган деҳқончилик зоналарида) тўлиқ мос келади. Ана шу чоралар ҳеч шубҳасиз худди Орол бўйида содир бўлган экологик офатларнинг олдини олишда ижобий роль ўйнаши турган гап.

Оролнинг ўзига келганда шуни айтиш мумкинки, уни қутқаришнинг ягона йўли бор: Сирдарё ва Амударё сувларини денгизга қўйиш шарт. Оролни сақлаб қолиш, экологик фалокатнинг олдини олиш учун пахтанинг ҳам, шолининг ҳам бир қисмидан воз кечмаса бўлмайди. Агар фақат бугунги кунни ўйлаб иш кўрсак, у ҳолда албатта янги ерларни ўзлаштираверишимиз, пахта, шоли етиштираверишимиз мумкин... Менинг фикрим ана шундай!

Яна бир гап. Қуриб бораётган денгизга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш учун худди Байкал районлараро ёки Каспий сув ҳавзаси прокуратураси сингари махсус прокуратура тузишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайман.

— Фахри Ҳайдарович, республикамизда «пахта иши» номи билан юритилаётган кўпгина суд жараёнлари бўлиб ўтди. Кўзбўямачилар, талон-торожчилар ҳаққоний равишда қаттиқ жазоландилар. Бироқ улар қаторида мутлақ бегуноҳ кишилар ҳам қора курсида ўтириб қолган ҳоллар кўп бўлди. Шундай одам сизнинг районингизда ҳам бор. Мен «Комсомол» совхозининг собиқ бош агрономи Суюн Холбоевни назарда тутаяпман. Унинг «иши» билан танишман. Айни пайтда тажрибали ҳуқуқшуносларнинг фикрини ҳам биламан: Холбоев кўзбўямачиликлар ва бошқа хил жиноий хатти-ҳаракатларга асло дахлдор бўлмаган. Шунга қарамай у 12 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган. Тергов ва суд органлари унинг тақдири билан қизиқиб кўрдиларми! Кўпдан-кўп шикоятларига қандай муносабатда бўлишди!

—Суюн Холбоевга Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг беш моддаси бўйича айб қўйилган, жумладан жуда катта миқдорда ўғирлик қилгани, бир неча маротаба пора бергани учун. Мен ҳам унинг «иши»ни ўрганишимга тўғри келган 1987 йил декабрида область судида мазкур иш кўриб чиқилаётганда у бутунлай бегуноҳ эканлигига тўлиқ ишонч ҳосил қилдим ва қоралаш вазифасини бажаришдан воз кечдим. Холбоевга нисбатан фақат оқловчи ҳукм чиқарилиши лозим эди. Ҳа, ҳамма моддалар бўйича. Бироқ суд ҳеч асоссиз равишда унинг «жиноий хатти-ҳаракатлари»ни Ўзбекистон ССР Жиноят кодекси 151-моддаси (совуққонлиги учун) бўйича қайта қараб чиқди ҳамда икки йил муддатга озодликдан маҳрум этди...

Мен бундай ҳукмга норозилик билдирдим. Республика Олий суди бу норозиликни яқинда кўриб чиқди ва ўз ажримига кўра Суюн Холбоевни унинг хатти-ҳаракатларида жиноят бўлмаганлиги сабабли бутунлай оқлади. Эндиликда уни КПСС сафига тиклаш масаласи қараб чиқилмоқда, ҳозир ўз совхозида агроном лавозимида ишлаб турибди.

— Инсоннинг пок номи тикланибди! Бу кишини қувонтиради. Бироқ ҳар қандай истак бўлган тақдирда ҳам унинг шаънига доғ тушмаслиги, ёмон отлиқ бўлиб қолмаслиги учун ҳар қалай нима қилиш керак! Кўпчилик ҳуқуқшунослар, публицистлар тергов ва суд хатоларининг олдини олиш мақсадида дастлабки терговга адвокатларни киритишни таклиф этмоқдалар.

— Бундай қараганда оқилона, инсонпарварлик руҳидаги таклифга ўхшайди. Бироқ мен бунга қўшила олмайман. Нима учун? У ҳолда биз жиноятни тўла очишга эришувимиз қийин бўлади. Адвокатлар ўз ҳимояларидаги кишиларга «ақл ўргатиб» қўядилар, тергов чалкашиб кетади.

— Борди-ю адвокат айб қўйилгунга қадар ўз ҳимоясидаги киши билан ёлғиз, яъни терговчи иштирокисиз учрашиш ҳуқуқига эга эмас, деб шарт қўйилса-чи!

— Бундай шарт қўйилгани билан тергов иши осонлашиб қолмайди. Адвокат терговнинг қандай бораётганлигини билгани ҳолда ўз ҳимоясидаги кишининг қариндошларига, ёр-дўстларига «кўрсатмалар» бериб туради, ҳатто гувоҳларга ўз таъсирини кўрсатиши мумкин. Ҳар қандай терговчи ҳам энг аввало ўзи ўрганаётган иш юзасидан ахборотнинг четга чиқмаслигидан манфаатдор. Шундагина жиноятни очиш мумкин бўлади. Айб қўйилган кундан бошлаб адвокатга ўз ҳимоясидаги судланувчининг олдига киришга рухсат бериш керак.

— Бироқ айни шу кунга қадар шубҳа қилинаётган киши терговчига, кучли тергов аппаратига қарши бир ўзи ёлғиз туришига тўғри келади. Ҳаммага маълумки, тергов ҳамиша ҳам қонуний усуллар ва ҳалол йўл билан олиб борилавермайди. Холбоев иши бунга яққол мисол. «Белоруссия иши»ни эсга олайлик, мутлақо бегуноҳ киши отилиб кетган эди ўшанда. Бундай «хато»лар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари обрўйини оширмайди. Келажакда ҳам уларнинг такрорланмаслигига ҳеч ким кафолат бера олмайди. Қандайдир боши берк кўчага ўхшайди.

— Менинг назаримда терговни ноқонуний усулларда олиб боришга, судда хатоларга йўл қўйилишига барҳам бериш учун одил судловга хилоф ҳолларга нисбатан жиноий жавобгарликни кучайтириш керак. Матбуот мутлақ ҳаққоний равишда таъкидлаётганидек, нопок терговчи ва судьялар айби билан ҳалол гражданлар қамалиб кетишаётган бўлишса-да, кўпинча уларнинг ўзлари жазосиз қолишаяпти. Қонундан четга чиқиш ёки уни четлаб ўтишга ҳар қандай уриниш қай тарзда талқин этилмасин, бунга тоқат қилиш мумкин эмас. Гражданларнинг қадриятини ерга уриш, шахс ҳуқуқларини ҳатто оз бўлса-да бузиш ҳолларига асло йўл қўйиб бўлмайди. «Қонунни ҳурматлаш қонунлар ичида энг биринчисидир»,— деб ёзган эди Ж. Ж. Руссо. Агар ҳамма ҳуқуқшунослар бу оддий қоидага риоя қилганларида одамларнинг терговга, суд ва қонунга ишончи фақат ортган бўларди.

— Фахри Ҳайдарович, энди анъанавий бир савол: борди-ю сизни Бутуниттифоқ партия XIX конференциясига делегат қилиб сайлашганида ҳамда унда сизга сўз беришганида нималар ҳақида гапирган бўлардингиз!

— Энг аввало хотин-қизлар ҳақида сўзлаган бўлардим. Мамлакатимизда хотин-қизларнинг аҳволи хусусида кўп гапирилиб, кўп ёзилди. Ҳамиша рангли, мароқли оҳангларда. Доимо аёл шахсининг уйғун тарзда ривожланиб бораётганлиги таъкидлаб келинди. Воқелик эса тамомила бошқача бўлиб, ҳамон ўшандайлигича қолмоқда.

Масалан, қишлоқ аёли тонг саҳардан қош қорайгунча далада ёки фермада ишласа, дам олиш куни ва отпуска нималигини билмаса, энг оддий социал-маиший қулайликлардан, тегишли тиббий ёрдамдан маҳрум бўлса, ўз шахсий камолати ҳақида қандай қилиб фикр юрита олиши мумкин? Минг-минглаб хотин-қизлар жисмоний оғир, кам механизациялашган ишларга қўйилмоқдалар. Улар меҳнатни муҳофаза қилиш нормалари ва қоидалари талабларига жавоб бермайдиган шароитларда, жумладан газли, чангли цехларда, юқори ҳарорат остида ишлашга мажбур бўлмоқдалар. Яқинда биз ўз районимизда ремонт ва пахта тозалаш заводлари фаолиятини ўрганиб чиқдик. Меҳнат қонунчилигини қўпол равишда бузиш ҳоллари рўй бераётганлигини аниқладик: оғир ва зарарли иш соҳаларига аёллар қўйилган.

Ҳомиладор хотинларни енгилроқ ишга ўтказмаслик, болалари ёш аёлларни ишга олмаслик ҳоллари кўп учрайди.

Штат қисқартириладиган бўлса, биринчи навбатда хотин-қизлар бўшатиб юбориладилар.

Уларнинг уйидаги рўзғор ташвишларини айтмайсизми!

Хуллас, хотин-қизларимизнинг ҳозирги тутган мавқеига ҳавас қилиб бўлмайди, ваҳоланки уларга жуда кенг конституцион ҳуқуқлар бериб қўйилган, Совет хотин-қизлар комитети раиси З. П. Пухова конференцияда сўзлаган нутқида жуда тўғри таъкидлаганидек, бизда хотин-қизларнинг ижтимоий жиҳатдан ҳимояланишини гарантиялайдиган, қонуннинг бажарилишини назорат қилиб борадиган механизмнинг ўзи йўқ.

Хотинлар ва қизларга нисбатан адолатсизлик, беписандлик билан муносабатда бўлиш баъзан уларни ўз жонларига қасд қилишларига мажбур этмоқда. Районимизда 7-ўрта ҳунар-техника билим юртида ўқийдиган бир қиз яқинда ўзини ёқиб юбормоқчи бўлди. У қутқариб қолинди. Бундай қалтис йўлга киришга уни мажбур этган сабабларни аниқладик. Қиз ўқув жараёнини уюштиришда кўпдан-кўп камчиликлар борлиги, берилаётган овқатни оғизга олиб бўлмаётганлиги учун билим юрти раҳбарияти ва муаллимларини дадил, очиқдан-очиқ, принципиал танқид қилган. Шунда унга кун бермай қўйишган, инсоний қадриятини таҳқирлашган. Бундай ахлоқсизликка чидай олмаган бечора қиз устидан ёнилғи қуйиб ёқиб юбормоқчи бўлган...

Айбдорлар жазоландилар, билим юрти директори У. Турдибеков ишдан олинди, албатта. Кўпчилик муаллимларнинг педагогика соҳасида бундан кейин ишлаш-ишламаслиги масаласи ўртага қўйилган. Бироқ бундай ҳол эртага, индинга, ундан кейин такрорланмайди деб ким кафолат бера олади... Йўқ, партия, совет, касаба союз органлари, бошқа жамоат ташкилотлари хотин-қизларга яқинроқ бўлишлари, уларни бошқаларнинг ўзбошимчаликларидан, таҳқирлашларидан ўз ҳимоялари остига олишлари зарур. Шундагина биз қайта қуришни олдинга жилдиришимиз мумкин!

— КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ўзининг 18 августда бўлиб ўтган мажлисида совет жиноий қонунчилигини янада такомиллаштириш чоралари ҳақидаги масалани кўриб чиқди. ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноий қонунчилиги янги асослари лойиҳасини кенг муҳокамага қўйиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Демак, қонун лойиҳаси тез орада эълон қилинади. Эҳтимол, сизда шу хусусда бирор-бир таклифлар бордир!

— Юристлар таклифи бўйича лойиҳага киритилган принципиал ўзгаришлардан хабардорман. Михаил Сергеевич Горбачев ҳам ўз нутқларида кўпгина янгиликларга тўхталиб ўтди.

Бироқ менга қолса ноқонуний хатти-ҳаракатлар туфайли етказилган зарарни ундириб олиш ҳақидаги масалани кескинроқ қилиб қўйган бўлардим. Бугунги кунда биз бу соҳада нималарга эгамиз? Айтайлик, бир оила ўн йил мобайнида бир неча минг сўм жамғаради, ўғри эса уни ўмариб кетади-да, бир неча кун ичида ичиб тугатади. Шунча пулни ўша муттаҳамдан қайтариб олишнинг амалда ҳеч иложи йўқ. Мен битта ўғри етти йил мобайнида бор-йўғи 180 сўмнигина қайтарганини биламан. Бу беш минг сўмдан ортиқ пулини ўғирлаб жабр етказган ўша одамларни таҳқирлашнинг ўзгинасидир. Бу масала жуда жиддий бўлиб, қонун чиқарувчи уни ҳисобга олиши шарт. Ҳеч кечиктирмасдан, пайсалга солмасдан ҳал этилиши зарур бўлган бошқа муаммолар ҳам кўп.

Суҳбатни
А. КОВАЛЕВ олиб борди.

МАОРИФ

ДУШАНБЕДАН САМАРҚАНДГА

Маълумки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг икки қардош—тожик ҳамда ўзбек халқлари ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга қаратилган тадбирлари матбуотда эълон қилинган эди.

Бундай ажойиб ташаббус Тожикистон ССР Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти ҳамда Самарқанд область ўқитувчилар малакасини ошириш институти ходимлари ўртасида ўз ифодасини топди. Шу муносабат билан яқинда Тожикистон ССР Педагогика илмий тадқиқот институтининг директори, педагогика фанлари кандидати, олти ёшлилар синфи учун ёзилган «Алифбе» китобининг муаллифи Маҳмадулло Лутфуллаев, шу институтнинг бошланғич синфлар таълими бўлими мудири, олти ёшлилар синфи учун ёзилган «Математика» китобининг автори Аҳсана Абдуғаниевна Ҳамидова, Шевченко номидаги Душанбе давлат педагогика институти бошланғич таълим методикаси кафедраси доценти Раҳматилло Қурбонов, Норак шаҳридаги 8-ўрта мактабнинг ўқитувчи-методисти, бошланғич таълим соҳасида ижод қилинган бир қанча қўлланмалар муаллифи Ибодулло Абдуллаев ўртоқлар шу йил августда Самарқанд область ўқитувчилар малакасини ошириш институтига ташриф буюрдилар.

Ҳамкасб дўстлар институтда ўз фаолиятини бошлаган тўрт группадан иборат 1—3-синфларда дарс бераётган тожик ўқитувчилари учун мўлжалланган 15 кунлик курс машғулотлари иши билан қизиқиб, қатор докладлар қилдилар, лекциялар ўқидилар. Бунда улар уч йиллик ва тўрт йиллик бошланғич таълимнинг янги методикаси, бошланғич синфларда тожик тили, математика предметларини ўқитиш усуллари, техника воситаларидан фойдаланиш йўллари ҳақида қизиқарли, мазмунли фикр-мулоҳазалар, тавсиялар баён қилдилар.

Меҳмонларнинг чиқишлари самарқандлик маорифчиларда катта таассурот қолдирди. Ҳамкасблар 5—6 кун давомида Самарқанд шаҳри мактаблари, шунингдек, Самарқанд районидаги тожик мактаблари (районда 30 та тожик мактаби мавжуд) ҳаёти билан танишдилар. Самарқанд районидаги Мирзо Турсунзода номли 95-тожик мактаби коллективи билан учрашув дўстлик байрамига айланиб кетди. Мажлислар зали байрамона безатилган. Ўзбек ва тожик халқлари ўртасидаги қадимий дўстлик ришталари залда намойиш қилинган кўргазмаларда ўз ифодасини топган. Бу ерга тўпланган 200 дан зиёдроқ тожик мактаблари бошланғич синфларининг ўқитувчилари ҳамкасбларини қизғин кутиб олдилар. Дўстлик байрамида Самарқанд район халқ маорифи бўлимининг мудири Ҳ. Зулфанов, Тожикистон ССР Педагогика илмий тадқиқот институтининг директори М. Лутфуллоев, Самарқанд область ўқитувчилар малакасини ошириш институтининг директори вазифасини бажарувчи Ҳ. Отабоева ўртоқлар маорифчилар ҳамкорлигининг мақсад ва вазифалари ҳақида гапириб бердилар. Ҳамкасблар КПСС-нинг Бутуниттифоқ XIX конференцияси руҳи билан суғорилган фикр-мулоҳазаларини баён қилдилар.

Д. КАРИМОВА,
Самарқанд область ўқитувчилар малакасини ошириш институти бошланғич таълим кабинетининг мудири, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси.

СПОРТ АХБОРОТИ

ҚЛАССИК ҚУРАШ

Варшавада халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда иштирок этган совет спортчиларидан тўрт нафари ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилишди. 100 килограммгача вазнда ғолиб чиққан гродnolик Анатолий Федоренко турнирнинг энг яхши курашчиси деб тан олинди.

Шунингдек, Иван Самтаев, Нух Яхьяев ва Сергей Демяшкевичга ўз вазнларида тенг келадиган рақиблар топилмади.

ШАХМАТ

Польшанинг Поляница-Здруй шаҳрида ўтказилган халқаро турнир якунланди. Бу мусобақада мамлакатимиз вакиллари Александр Черник ва Александр Гольдин яхши иштирок этишди. Улар 15 имкониятдан 10,5 тадан очко жамғариб, биринчи-иккинчи ўринни эгалладилар.

Михаил Цейтмен (7,5 очко) бошқа икки шахматчи билан тўртинчи ва олтинчи ўринларни бўлишиб олди.

БАСКЕТБОЛ

Хотин-қизлар ўртасидаги «Рига-88» халқаро турнирида СССР-2 терма командаси ғолиб чиқди. Баскетболчиларимиз ярим финалда Австралия терма командасидан устун (63:54) келдилар. Ҳал қилувчи матчда эса Чехословакия олимпиада командасини мағлубиятга (77:60) учратишди. Бу учрашувда С. Кузнецова фаол ҳаракат қилиб, командамизга 42 очко келтирди.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Ғарбий Германиянинг Кёльн шаҳрида ўтказилган халқаро мусобақада юксак натижалар қайд этилди. Айниқса марокашлик Саид Луит ўзини кўрсатди. У 800 метрли масофани 1 минут 43,86 секундда босиб ўтди.

Совет спортчилари турли кўрсаткичларга эришдилар. Жумладан киевлик Олег Проценко уч ҳатлаб сакрашда (17 метр 33 сантиметр) ғолиб чиқди. Бунда у америкалик Майк Конли ва Вилли Бэнкени ортда қолдирди. Минсклик Александр Котович эса (баландликка сакраш) олтинчи ўрин билан кифояланди. Мусобақанинг бу турида кубалик Хавьер Сотомайор зафар қучди.

ВОЛЕЙБОЛ

СССР терма командаси Европа чемпиони — ГДР волейболчилари билан иккинчи учрашувни ўтказди. Карл Маркс-Штадтда бўлган бу матч совет спортчилари фойдасига (3:1) якунланди. СССР терма командаси биринчи ўйинда ҳам ғолиб (3:0) чиққан эди.

Олимпиада турнирига тайёргарлик кўраётган командалар яна бир бор ўзаро куч синашадилар.

ТЕННИС

Минсклик Н. Зверева Канаданинг очиқ биринчилигида иккинчи ўринни эгаллади. Наталья финалда аргентиналик Габриэле Сабатинидан енгилди — 1:6, 2:6.

ҚАМОНДАН ОТИШ

Мамлакат чемипонати ниҳоясига етди. Унда энг яхши натижага эришган черновцилик Татьяна Мунтян ва львовлик Константин Школьний ғолиб чиқдилар.

ЎҚУВ ЙИЛИГА ШАЙ

Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг янги ҳунар-техника билим юртига кирган йигит ва қизлар ўзларининг қаерда меҳнат қилишларини анча олдиндан билишади.

38-ўрта ҳунар-техника билим юрти бирлашма маблағларига қурилган корпуслар технология ва ўқув ускуналари билан яхши жиҳозланган. Биринчи сентябрь куни 500 дан кўпроқ йигит-қиз бу ерда турли касбларни ўзлаштиришга киришади. Билим юрти химия лаборантларини, контроль-ўлчов асбоблари ва автоматика, саноат ускуналарини ремонт қилиш ва уларга хизмат кўрсатиш соҳасидаги мутахассисларни, кенг профилдаги пайвандчиларни тайёрлайди.

Шу ўқув йили Ўзбекистондаги 400 дан зиёд ҳунар-техника билим юрти ишчи кадрларни тайёрлайди. Ёшлар ана шу билим юртларида таклиф этилаётган бир неча касбдан истаганини ўзлаштириб олишлари мумкин.

(ЎзТАГ).

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси СССР Журналистлар союзининг аъзоси, «Қишлоқ ҳақиқати»нинг фаол жамоатчи мухбири Ҳамид Ҳабибуллаевга отаси

Ҳабибулла МУСАЕВнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

25 АВГУСТ, ПАЙШАНБА

● МТ 1

16.00 Янгиликлар. 16.10 «Қайта қуриш прожектори». 16.20 «Ҳақиқат ва виждон билан». Телевизион ҳужжатли фильм (Олмаота). Қозоғистон ССРнинг бугунги куни ҳақида. 17.10 Республикада хизмат кўрсатган коллектив Қурмонғози номли Давлат халқ чолғу оркестрининг концерти. 17.40 «Баранкин, одам бўлгин». Мультфильм. 18.00 «Музикали хазина». Й. Гайдн. 103-(«Лондон») ми-бемол мажор симфонияси. 18.35 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 19.20 «Дунё воқеалари». 19.40 1988 йил қўшиқлари. 19.55 «Назария масалалари». Шахсий ва ижтимоий манфаатлар диалектикаси. 20.25 «Навқирон Россия». Тўққиз серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 21.30 «Время». 22.05 «Қайта қуриш прожектори». 22.15 «Останкино сарой-музейида музикали ёз». А. Бородин номли Давлат квартети чалади. 23.00 «Дунё воқеалари». 23.10 «Ўн йилликлар фонидаги портрет». Ёзувчи Ю. Нагибин билан икки учрашув.

● ЎзТВ

15.05 «Петров ва Васечкинларнинг оддий ва ғаройиб саргузаштлари». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар (рус.). 17.20 «Абитуриент-88». Коммунал-қурилиш техникуми. 17.55 Кўрсатувлар программаси. 18.00 «Аквариум». «Қўғирчоқлар рақси». Мультфильмлар. 18.20 «Пойтахтимиз меҳмонлари». Ҳинд куйларини Жая Бисвас ижро этади. 19.00 «Мўйқалам ва ҳайкалтарош қалами билан давр ва ўзим ҳақимда» (рус.). 19.30 «Дала, ҳовли юмушлари». 20.00 «Ахборот» (рус.). 20.20 «Даҳлсиз сўқмоқлардан». Телефильм. 20.30 «Ахборот». 20.55 «Долзарб интервью». «Асаларичилик муаммолари». 21.30 Москва. «Время». 22.05 Москва «Қайта қуриш прожектори». 22.15 ЎзССР Давлат телерадиоси дуторчи қизлар ансамблининг концерти. 22.55 «Ретро». Экранда — «Ўзбекфильм». киностудиясининг фильмлари. «Қутлуғ қон» (1956 й.). 00.20 Кўрсатувлар программаси.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.40 Экранда классик адабиёт. «Ўғирланган». Бадиий фильм (ГДР). 21.20 Реклама.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время». 22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».

«Қишлоқ ҳақиқати»— «Сельская правда» газетаси редакцияси коллективи редакция шофёри А. Докучаевга онаси

Евгения Михайловна ДОКУЧАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47, Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р—10923. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2076. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12